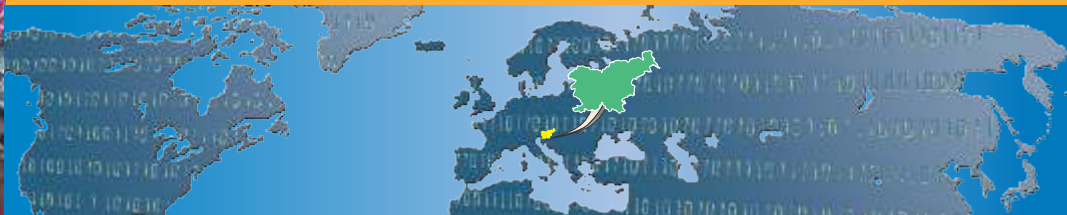

REPUBLIKA SLOVENIJA

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Kakovost življenja

Ljubljana, marec 2012

STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Kakovost življenja

Ljubljana, marec 2012

Avtorica Brigita Vrabič Kek

Fotografija na naslovnici Dunja Wedam; vir www.slovenia.info

Publikacija je na voljo na spletnem naslovu www.stat.si/pub.asp

Informacije daje Informacijsko središče:

tel. (01) 241 64 04

elektronska pošta info.stat@gov.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

330.59(497.4)

316.728(497.4)

311:330.59(497.4)

VRABIČ Kek, Brigita

Kakovost življenja / [avtorica Brigita Vrabič Kek]. - Ljubljana
: Statistični urad Republike Slovenije, 2012. - (#Zbirka #Brošure /
Statistični urad Republike Slovenije)

ISBN 978-961-239-242-0

1. Gl. stv. nasl.

260631040

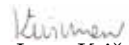
UVODNA BESEDA

Merjenje blaginje, kakovosti življenja in napredka v družbi je ena ključnih prednostnih nalog tako na nacionalni ravni kot v mednarodnem okolju. Za statistični sistem je to še poseben izziv, saj je blaginja zapleten in večdimenzionalen pojav. Kaj je blaginja in kakovost življenja, kako ju statistično meriti, katere ključne kazalnike uporabiti – vse to so teme različnih forumov in strokovnih srečanj tako v statističnih kot v raziskovalnih okoljih. Blaginja kot življenjski standard, kot količina denarja ali kot posameznikov dostop do blaga in storitev je razmeroma lahko merljiva. Druge njene sestavine – zadovoljstvo, srečo, zdravje, okolje in inovacije – pa merimo precej težje. Elemente blaginje in kakovosti življenja ter smernice za merjenje in spremljanje obeh so že začrtale tudi nekatere mednarodne pobude in dokumenti, in ti nas, statistike, spodbujajo k še bolj celostnemu spremljanju tega pojava. Med temi dokumenti so najpomembnejši Stiglitz-Sen-Fitoussijevo poročilo¹, BDP in več² (dokument Evropske komisije) in Evropa 2020³ (strategija).

Skupina znanih strokovnjakov (Stiglitz, Sen, Fitoussi) je zato v svojem poročilu podala ključne razsežnosti blaginje in kakovosti življenja: materialne razmere (dohodek, potrošnja in bogastvo), zdravje, izobraževanje, osebne aktivnosti in delo, upravljanje, družbene vezi, okolje ter varnost (ekonomska, osebna). Kot merilo blaginje postaja vse pomembnejše tudi občutje ljudi, njihovo dožemanje sveta, okolice, v kateri živijo, in družbenega razvoja. Zato je eno ključnih vprašanj tudi to, kako objektivne informacije v čim večji meri dopolniti tudi s subjektivnim spremljanjem kakovosti življenja in kako jih v večji meri vključiti v spremljanje in preučevanje blaginje.

Pričujočo publikacijo namenjamo strokovni in širši javnosti; v njej smo skušali prikazati, kako se blaginja in kakovost življenja v Sloveniji odražata v statističnih podatkih, ki so nam na voljo, in umestiti posameznika glede na posamezne elemente blaginje v domače in tudi v mednarodno okolje. Pri tem smo nekatere ugotovitve podprli tudi s kazalniki iz nekaterih drugih raziskav, ki jih izvajajo ustanove zunaj statističnega sistema.

Prijazno vas vabimo, da si našo novo publikacijo ogledate in se seznanite s kazalniki in z drugimi podatki, s katerimi skušamo ponazoriti, kako živimo.

Mag. Irena Križman,
generalna direktorica

¹ The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress (<http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>, 20. 10. 2011)

² Komisija Evropskih skupnosti (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0433:FIN:SL:PDF>, 20. 10. 2011)

³ Evropska komisija (http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm, 20. 10. 2011)

ZAPOSLE-
TEV
ZADOVOLJSTVO Z
ŽIVLJENJEM
DOHODKI
MATERIALNI
POLOŽAJ
VSEŽIVLJENJSKO
UČENJE
KRIMINA-
LITETA
OKOLJE
POTROŠNJA
GOSPODINJSTEV
VARNOST,
OBČUTEK
VARNOSTI
DRUŽABNO
ŽIVLJENJE
EKONOMSKA
AKTIVNOST IN
BLAGINJA
TURIZEM
KAKOVOST ŽIVLJENJA
DELOVNI
ČAS
ZDRAVJE
PORABA
ČASA
STANO-
VANJSKE
RAZMERE

KAZALO

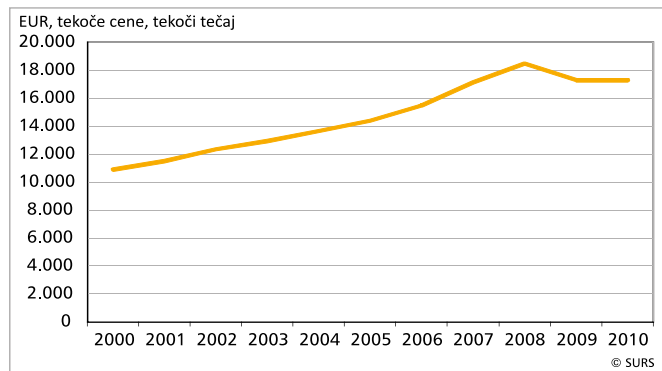
EKONOMSKA AKTIVNOST IN BLAGINJA	6	3 DELOVNI ČAS.....	33
I. MATERIALNI POLOŽAJ.....	9	4 VSEŽIVLJENJSKO UČENJE	35
1 DOHODKI	9	4.1 IZOBRAŽEVANJE.....	35
1.1 PORAZDELITEV DOHODKA.....	9	4.2 TERCARNA IZOBRAZBA	36
1.2 MERJENJE REVŠČINE	11	4.3 OPUSTITEV ŠOLANJA	38
1.3 SOCIALNA ZAŠČITA	14	4.4 ZNANJE TUJIH JEZIKOV	39
1.4 MATERIALNA PRIKRAJŠANOST	15	4.5 IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH.....	40
1.5 TRAJNE POTROŠNE DOBRINE	16	5 PORABA ČASA	41
1.6 STRATEGIJA EVROPA 2020	17	6 DRUŽABNO ŽIVLJENJE	42
2 POTROŠNJA GOSPODINJSTEV	19	6.1 OBISKI USTANOV IN PRIREDITEV	42
3 STANOVANJSKE RAZMERE	20	6.2 STIKI	43
3.1 OPREMLJENOST STANOVANJ	21	6.3 ČLANSTVO V ORGANIZACIJAH	44
3.2 STANOVANJSKA PRIKRAJŠANOST	21	7 TURIZEM.....	45
3.3 STANOVANJSKI STROŠKI	23	8 VARNOST, OBČUTEK VARNOSTI	46
4 ZAPOSLOSTEV	24	8.1 CESTNOPROMETNA VARNOST	46
4.1 STRATEGIJA EVROPA 2020	25	8.2 VARNOST PRI UPORABI INTERNETA.....	47
II. KAKOVOST ŽIVLJENJA.....	27	9 KRIMINALITETA.....	48
1 ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM	27	10 OKOLJE	50
2 ZDRAVJE	28	10.1 NAŠE OKOLJE.....	50
2.1 PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA.....	28	10.2 ONESNAŽENOST VODA.....	51
2.2 LETA ZDRAVEGA ŽIVLJENJA	29	10.3 KOMUNALNI ODPADKI.....	51
2.3 SPLOŠNO ZDRAVSTVENO STANJE.....	29	10.4 ONESNAŽENOST ZRAKA.....	52
2.4 DOLGOTRAJNE BOLEZNI ALI DOLGOTRAJNE			
ZDRAVSTVENE TEŽAVE.....	30		
2.5 NAJPOGOSTEJŠI VZROKI SMRTI.....	30	DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV	53
2.6 SAMOMORI	31	STATISTIČNO ZNAMENJE, OKRAJŠAVE, MERSKE ENOTE..	56
2.7 PREHRANJEVANJE	31	VIRI IN LITERATURA	57
		DODATNA LITERATURA.....	57

EKONOMSKA AKTIVNOST IN BLAGINJA

BDP, merilo ekonomske aktivnosti in ekonomske blaginje

Bruto domači proizvod je najbolj poznano merilo ekonomske aktivnosti (dohodkov in izdatkov) posameznega gospodarstva in osnova za merjenje in razumevanje ekonomskega in družbenega napredka.

Grafikon 1: BDP na prebivalca, Slovenija

Vir: SURS

BDP na prebivalca je v Sloveniji vse od leta 2000 do leta 2008 naraščal, in v letu 2008 je znašal skoraj 18.500 EUR. V letu 2009 se je znižal na skoraj 17.300 EUR, ta vrednost je veljala tudi v letu 2010.

BDP se pogosto uporablja tudi kot merilo ekonomske blaginje, a strokovnjaki že nekaj časa ugotavljajo, da ta kazalnik za merjenje

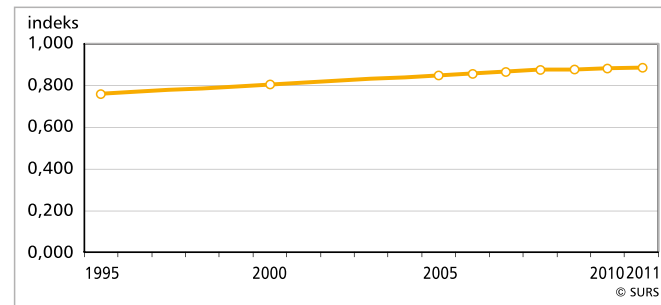
blaginje ne zadošča in da ga je treba dopolniti še s kazalniki, ki merijo tudi druge ekonomske, pa tudi družbene in okoljske dejavnike, ki vplivajo na blaginjo in kakovost življenja.

Razvoj kazalnikov za merjenje splošne blaginje kot merila razvoja

Številne mednarodne institucije so zato razvile za ta namen različne nove kazalnike. EU in njene države članice so oblikovale in uporabljajo širok nabor socialnih in okoljskih kazalnikov, in med temi so tudi kazalniki trajnostnega razvoja in kazalniki za podpora Strategije EU 2020.

Združeni narodi so razvili indeks človekovega razvoja za merjenje razvitosti na podlagi BDP, zdravja in izobrazbe. Vrednost indeksa človekovega razvoja (HDI) za Slovenijo za leto 2011 je znašal 0,884; po vrednosti tega kazalnika smo se uvrstili na 21. mesto med 187 državami, med države z zelo visoko stopnjo človekovega razvoja.

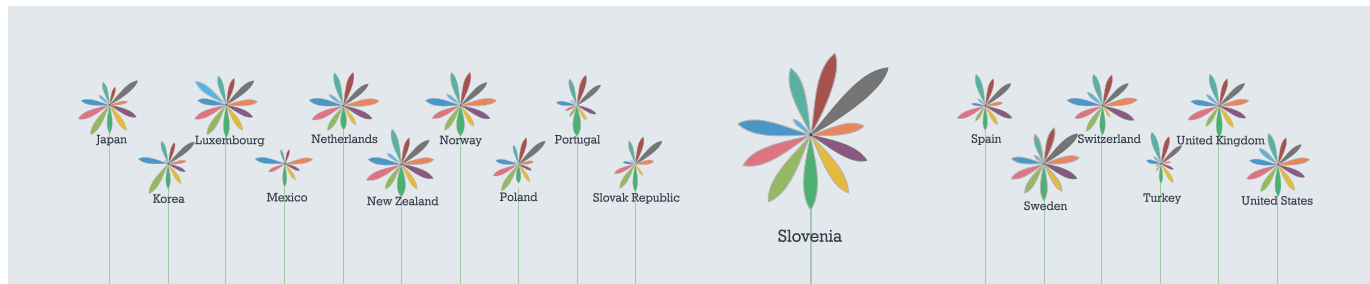
Grafikon 2: Indeks človekovega razvoja, Slovenija

Vir: UNDP (<http://hdr.undp.org>, 12. 1. 2012)

EKONOMSKA AKTIVNOST IN BLAGINJA

Slika 1: Indeks boljšega življenja, Slovenija in izbor drugih držav članic OECD, 2011

Vir: OECD (<http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/>, 20. 10. 2011)

OECD je ob 50. obletnici delovanja predstavil indeks boljšega življenja; ta je oblikovan na osnovi enajstih ključnih dimenzij blaginje, v katerih se ta odraža: materialne življenjske razmere (stanovanje, dohodek, zaposlenost) in v kakovosti življenja (vključenost v družbo, izobrazba, okolje, upravljanje države, zdravje, zadovoljstvo z življenjem, varnost in usklajenost poklicnega in zasebnega življenja). Vsaka dimenzija je sestavljena iz enega do treh enako pomembnih kazalnikov, vse dimenzije skupaj pa tvorijo marjetico.

Pogled na slovensko marjetico kaže, da sta v Sloveniji veljali najvišji vrednosti za dimenziji varnost ter usklajenost poklicnega in zasebnega življenja. Najnižja pa je bila vrednost za dohodek.

Prebivalci in gospodinjstva, katerih blaginjo merimo

Število prebivalcev Slovenije se v zadnjem desetletju povečuje; sredi leta 2005 je preseglo 2 milijona, v začetku leta 2011 pa nas je bilo 2,05 milijona, od tega je bilo moških skoraj 1,015 milijona. 1. januarja 2011 je bilo v Sloveniji 813.531 zasebnih gospodinjstev, v katerih je živeło 2.016.423 prebivalcev (98,4 %). Od leta 2002 do začetka leta 2011 se je število gospodinjstev povečalo za 128.000, povprečna velikost gospodinjstva pa se je zmanjšala z 2,8 člana na 2,5 člana.

Najpogostejši tip gospodinjstva je enodružinsko gospodinjstvo, to je gospodinjstvo, v katerem so vsi člani hkrati tudi člani ene družine (takih gospodinjstev je po zadnjih podatkih 450.000 ali 55 %). Povprečen prebivalec Slovenije živi v štiričlanskem gospodinjstvu. Enostarševske družine pa predstavljajo že četrtno vseh družin v Sloveniji.

Sedanja rodnost prebivalstva ne zagotavlja enostavnega obnavljanja prebivalstva, zato bi se prebivalstvo v prihodnje lahko povečevalo le kot posledica priseljevanja. Zagotovo pa se bodo spremenila razmerja med mladim in starim prebivalstvom; te spremembe pa bodo vplivale tudi na kakovost življenja.

Prikazi materialnega položaja in kakovosti življenja v Sloveniji z izbranimi prikazi za EU-27

V publikaciji je poudarek na prikazu blaginje prebivalcev Slovenije, ki se odraža v materialnih življenjskih razmerah ali v ekonomski blaginji in v kakovosti življenja, in ne na kazalnikih makroekonomske uspešnosti. Materialne življenjske razmere določajo po eni strani materialno zmožnost posameznika, kakovost življenja pa po drugi strani združuje nedenarne vidike v različnih življenjskih priložnostih.

MATERIALNI POLOŽAJ

Za Slovenijo velja:

DOHODKI

Dohodki so precej enakomerno porazdeljeni.

Večina gospodinjstev preživi mesec s svojimi mesečnimi dohodki z manjšimi težavami in si lahko privoščijo enotedenske počitnice, mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan ali nepričakovane izdatke.

STANOVANJSKE RAZMERE

Večinoma živimo v hišah in smo zadovoljni s stanovanjem.

Stanovanja so večinoma v dobrem stanju, medtem ko vpliv zunanjih dejavnikov na kakovost bivanja ni velik.

Javne storitve so večini lahko dostopne.

Stanovanjski stroški gospodinjstev pomenijo v povprečju nekaj več kot 14 % razpoložljivega dohodka in so za večino srednje veliko breme.

MERJENJE REVŠČINE

Stopnja tveganja revščine je bila v letu 2010 12,7-odstotna – ena nižjih v EU-27.

Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine se znižuje.

MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

V letu 2010 je bilo materialno prikrajšanih 15 % oseb.

Skoraj vsa gospodinjstva so imela hladilnik, barvni televizor in pralni stroj. Več kot 90 % gospodinjstev je imelo mobilni telefon. Vse več jih ima tudi osebni računalnik ter pomivalni in sušilni stroj.

STRATEGIJA EVROPA 2020

V letu 2010 je bilo pod pragom tveganja revščine in socialno izključenih 18,3 % ali 367.000 oseb.

Stopnja zaposlenosti aktivnega prebivalstva, starega 20–64 let, je bila v letu 2010 nekaj več kot 70-odstotna.

POTROŠNJA GOSPODINJSTEV

Večina dohodka se porabi za nakupe življenjskih potrebščin, to je za hrano in brezalkoholne pijače, za izdatke za transport in za stanovanje (voda, elektrika, plin ipd.).

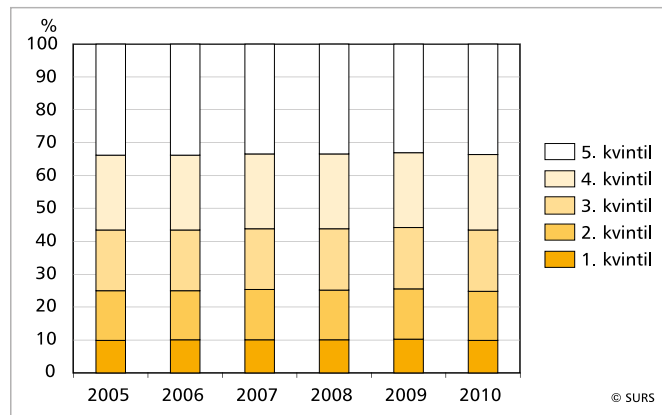
I. MATERIALNI POLOŽAJ

Blaginja ljudi je v veliki meri odvisna od njihovega materialnega (gmotnega) položaja. Kakšen je ta položaj, precej dobro nakazujejo t. i. denarni kazalniki. To so: dohodki, potrošnja in stanovanjske razmere, pa tudi zaposlenost kot ključni dejavnik socialne varnosti posameznika in osnovni vir materialne blaginje.

1 DOHODKI

1.1 PORAZDELITEV DOHODKA

Grafikon 3: Porazdelitev dohodka oseb v gospodinjstvih, Slovenija, 2005–2010

Vir: Eurostat (SILC)

Porazdelitev dohodka med različnimi dohodkovnimi razredi se v obdobju 2005–2010 ni bistveno spreminjala. 40 % gospodinjstev z najvišjimi dohodki je tedaj v povprečju razpolagala z nekaj več kot polovico (56 %) razpoložljivega dohodka. Gospodinjstva z najnižjimi dohodki, torej v 1. kvintilu, so razpolagala v povprečju z 10 % razpoložljivega dohodka, gospodinjstva v 2. kvintilu s 15 %, gospodinjstva v 3. kvintilu pa z 19 % razpoložljivega dohodka.

Tabela 1: Kazalniki porazdelitve dohodka oseb v gospodinjstvih, Slovenija

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ginijev količnik (%)	23,8	23,7	23,2	23,4	22,7	23,8
Razmerje kvintilnih razredov (80/20)	3,4	3,4	3,3	3,4	3,2	3,4
Relativna vrzel tveganja revščine (%)	19,1	18,6	19,4	19,3	20,2	20,2

Vir: SURS (SILC)

Kazalniki kažejo na relativno enakomerno porazdelitev dohodka

- Ginijev količnik¹ je kazalnik, ki pokaže, kako je dohodek porazdeljen med prebivalce. Njegova vrednost je med 0 (popolna enakost) in 100 % (popolna neenakost). V letih 2005–2010 se je vrednost Ginijevega količnika gibala med 22,7 % in 23,8 %, kar kaže na relativno enakomerno porazdelitev dohodkov, in to nas je v primerjavi z drugimi državami članicami EU-27 uvrstilo med države z najnižjo vrednostjo tega kazalnika v zadnjih treh letih.

¹ Več: Definicije nekaterih uporabljenih pojmov

DOHODKI

- Razmerje kvartilnih razredov (80/20)¹ se je v opazovanem obdobju gibalo med 3,2 in 3,4; to pomeni, da je bil razpoložljivi dohodek oseb v najvišjem kvintilu nekaj več kot 3-krat večji od razpoložljivega dohodka oseb v najnižjem kvintilu. V primerjavi z državami članicami EU-27 je bila vrednost kazalnika za Slovenijo v zadnjih treh letih najnižja.
- Relativna vrzel tveganja revščine¹ se je v letih od 2005 do 2010 povečevala z 19,1 (2005) na 20,2 (2010); to pomeni, da so osebe, ki so v letu 2010 živele pod pragom tveganja revščine, bile še bolj oddaljene od praga tveganja revščine in zato v še slabšem finančnem položaju. Slovenija se je po vrednosti tega kazalnika uvrstila v skupino držav članic EU-27 z najnižjo vrednostjo.

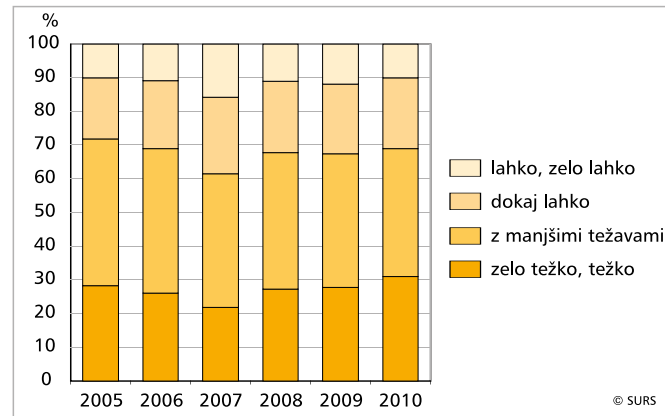
KAKO SE PREŽIVI Z DOHODKI?

Poleg objektivnih meritev velikosti in porazdelitve dohodka so pomembna tudi subjektivna doživanja posameznikov o njihovem finančnem položaju. Za prikaz je na voljo več podatkov o finančnih zmožnostih gospodinjstva, na primer o tem, kako preživijo s svojimi dohodki, katere dobrine si sploh lahko privoščijo, ali lahko s svojimi dohodki poravnajo nepričakovane izdatke.

V obdobju 2005–2010 je v Sloveniji v povprečju največ (skoraj 41 %) gospodinjstev s svojimi mesečnimi dohodki mesec preživel z manjšimi težavami, dokaj lahko pa petina (21 %) gospodinjstev. Brez težav (»lahko«, »zelo lahko«) je mesec preživel v povprečju 12 % gospodinjstev, težave (»zelo težko« ali »težko«) pa je imelo v povprečju 27 % gospodinjstev.

¹ Več: Definicije nekaterih uporabljenih pojmov

Grafikon 4: Kako gospodinjstva v Sloveniji preživijo s svojimi dohodki?

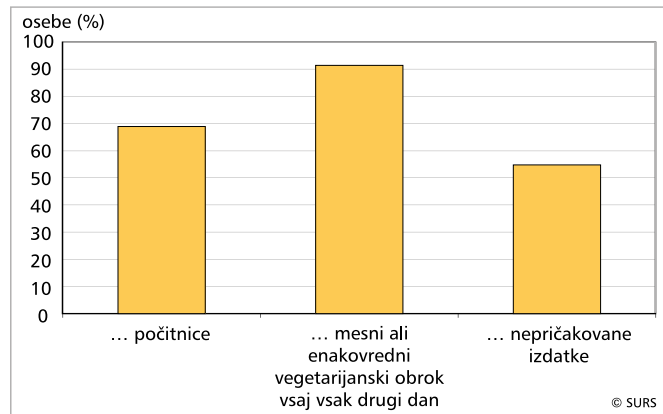
Vir: SURS (SILC)

Po odstotku gospodinjstev, ki so mesec preživel težko ali zelo težko, pa tudi po odstotku tistih, ki so z dohodki preživeli lahko ali zelo lahko, je bila Slovenija v primerjavi z drugimi državami članicami EU-27 približno v sredini lestvice.

Razlike med gospodinjstvi glede na višino njihovega dohodka so velike

V opazovanem obdobju je težko preživel v povprečju polovica gospodinjstev z najnižjimi dohodki, z njimi je lahko shajalo le malo več kot 4 % gospodinjstev, z manjšimi težavami ali dokaj lahko pa preostalih 45 % gospodinjstev. Med gospodinjstvi z najvišjimi dohodki je bilo največ takih, ki so preživel dokaj lahko, 35 %; lahko ali zelo lahko je preživel 27 % teh gospodinjstev, z manjšimi težavami pa 32 %, 6 % pa je bilo takih, ki so težko preživel s svojimi dohodki.

DOHODKI

Grafikon 5: Ali si v Sloveniji lahko privoščimo posamezne dobrine (2010)?

Vir: SURS (SILC)

Enotedenske počitnice zunaj doma si je v letu 2010 lahko privoščilo v povprečju 69 % oseb, mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan si je lahko privoščilo 92 % oseb; tudi nepričakovane izdatke pa bi lahko poravnala več kot polovica (55 %) oseb.

Gospodinjstva z najnižjimi dohodki si lahko privoščijo precej manj kot premožnejša

Med gospodinjstvi z najnižjimi dohodki so si lahko v obdobju 2005–2010 vsi člani privoščili počitnice v povprečju v 37 % gospodinjstev, mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok si je lahko vsaj vsak drugi dan privoščilo 75 % teh gospodinjstev, nepričakovane izdatke pa bi zmoglo poravnati 29 % teh gospodinjstev. Med gospodinjstvi z najvišjimi dohodki pa so si lahko vsi člani privoščili počitnice v 93 % gospodinjstev, mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok si je lahko

privoščilo 98 % gospodinjstev, nepričakovane izdatke pa bi lahko poravnalo 85 % teh gospodinjstev.

Odstotek oseb v EU-27, ki si je v letu 2010 lahko privoščil posamezno dobrino:

- Enotedenske počitnice zunaj doma si je lahko privoščilo 63 % oseb ali manj kot v Sloveniji (69 %); ta se je uvrstila v zgornjo polovico držav pred Italijo in Češko republiko, vendar za Francijo in Združenim kraljestvom.
- Mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan si je lahko privoščilo 91 % oseb ali za malenkost manj kot v Sloveniji (92 %); ta se je s tem podatkom uvrstila v sredino držav (pred Avstrijo in Nemčijo in za Francijo in Grčijo).
- Nepričakovane izdatke bi lahko poravnalo 64 % oseb ali več kot v Sloveniji (55 %); ta se je s tem podatkom uvrstila v spodnjo polovico držav (pred Irsko in Poljsko in za Slovaško in Estonijo).

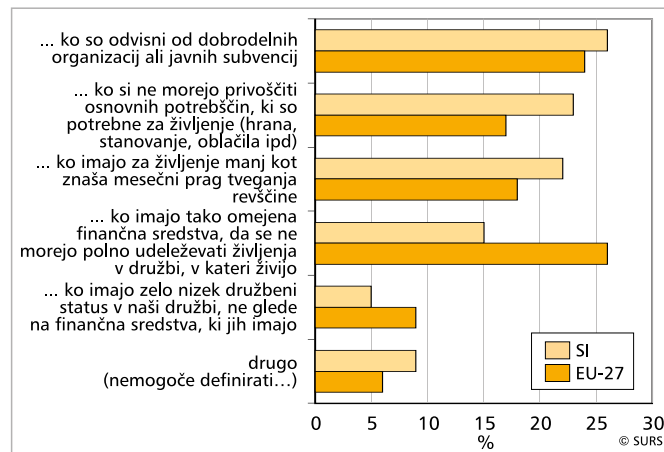
1.2 MERJENJE REVŠČINE

SUBJEKTIVNO DOJEMANJE REVŠČINE

Revščina je na splošno nezaželen družbeni pojav. Pri njenem reševanju je zlasti pomembno, da jo prepoznamo; zato jo je treba najprej opredeliti. Potem je treba oceniti razsežnost pojava, in za ta namen je treba določiti načine in koncepte njenega merjenja. Le tako lahko odkrijemo prave vzroke za njen nastanek in poiščemo rešitve z ustrežno socialno politiko.

DOHODKI

Grafikon 6: Ljudje so revni ..., Slovenija in EU-27, 2010

Vir: Evropska komisija. Eurobarometer.

Po mnenju v letu 2010 vprašanih v Sloveniji so revni predvsem tisti ljudje, ki so bili odvisni od dobrodelnih organizacij ali javnih subvencij, tisti, ki si niso mogli privoščiti osnovnih potrebščin oz. so imeli za življenje manj, kot je znašal prag tveganja revščine. Nadalje so ti menili, da bi bile naslednje skupine prebivalstva, ki bi bile v največji nevarnosti, da bi se znašle v revščini: nezaposleni, invalidi in dolgotrajno bolni ljudje, starejši in mladostniki.

Po mnenju vprašanih v državah članicah EU-27 so revni predvsem tisti, ki imajo tako omejena finančna sredstva, da se zaradi tega ne morejo polno udeleževati življenja, in tudi tisti, ki so odvisni od dobrodelnih organizacij ali javnih subvencij.

Revščina v Sloveniji v zadnjih treh letih narašča

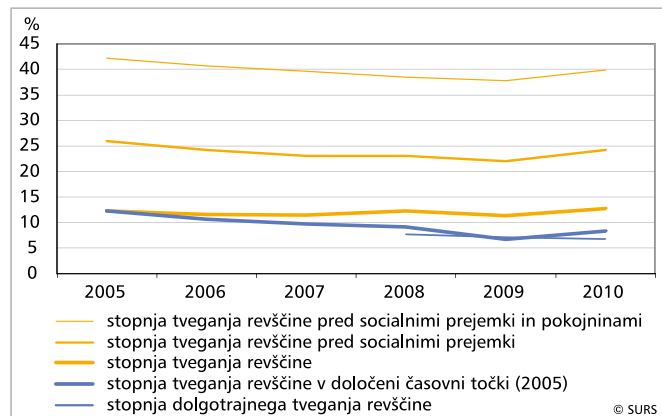
Po mnenju velike večine vprašanih se je revščina v zadnjih treh letih (2008–2010) povečala (91 % odgovorov), le majhen del vprašanih (2 %) je ocenil, da se je ta zmanjšala. Na vprašanje, koliko prebivalcev je bilo po njihovi oceni tedaj v Sloveniji revnih, je tretjina odgovorila, da je bil tedaj reven eden od treh; 30 % jih je ocenilo, da je bil tedaj reven eden od petih ljudi, 19 % pa, da je bil tedaj reven eden od desetih, 8 % vprašanih pa, da je bil tedaj reven eden od 20 ljudi.

TVEGANJE REVŠČINE

Poleg subjektivnega dojemanja revščine poznamo še dva koncepta merjenja revščine. To sta absolutna revščina kot minimalni znesek sredstev, potrebnih za preživetje, in relativna revščina kot koncept, s katerim ugotavljamo, katere so tiste skupine oseb, ki so v sorazmerno slabšem položaju od drugih.

Statistično merjenje revščine temelji na t. i. relativnem konceptu. Stopnja tveganja revščine torej ni kazalnik absolutne revščine, temveč meri neenakost znotraj populacije, hkrati pa ne upošteva gibanja cen, stanovanjskih razmer in drugih dejavnikov, ki prav tako vplivajo na življenjski standard ljudi. Po tem konceptu so revni vsi, ki živijo v gospodinjstvih, katerih razpoložljivi dohodek ne dosega praga tveganja revščine.

DOHODKI

Grafikon 7: Stopnja tveganja revščine in vpliv socialnih prejemkov, Slovenija

Vir: SURS (SILC)

Stopnja tveganja revščine okoli 12-odstotna

Stopnja tveganja revščine je bila v Sloveniji v obdobju 2005–2010 okoli 12-odstotna; najnižja je bila v letu 2009, 11,3-odstotna, najvišja pa v letu 2010, 12,7-odstotna. To pomeni, da je v letu 2010 živelo pod pragom tveganja revščine 12,7 % ali 254.000 oseb; prag tveganja revščine pa je v letu 2010 znašal nekaj več kot 7.000 EUR letno za enočlansko gospodinjstvo in nekaj manj kot 14.800 EUR letno za štirčlansko gospodinjstvo (dva odrasla in dva otroka).

Med državami članicami EU-27 se je Slovenija uvrstila med tiste z najnižjimi vrednostmi stopnje tveganja revščine.

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki² (2005) se zvišuje

S tem kazalnikom lahko ocenimo vpliv gospodarske rasti na življenjski standard oseb pod pragom tveganja revščine. V opazovanem obdobju 2005–2010 se je njegova vrednost vse do leta 2009 zniževala, v letu 2010 pa se je zvišala na 8,3 %. To pomeni, da je v letu 2010 živelo pod pragom tveganja revščine 8,3 % oseb glede na prag iz leta 2005.

Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine se znižuje

V letu 2010 je znašala 6,8 %; to pomeni, da je v letu 2010 in hkrati še v dveh od treh preteklih let živelo pod pragom tveganja revščine 6,8 % oseb.

Socialni prejemki znižujejo stopnjo tveganja revščine

Če v dohodek ne bi šteli socialnih prejemkov (družinskih in socialnih prejemkov), bi se stopnja tveganja revščine v vseh letih skoraj podvojila. Če bi od dohodka odšteli še pokojnine, bi se stopnja tveganja revščine še zvišala, in sicer dodatno še za dve tretjini. Višja bi bila pri vseh starostnih skupinah, najvišja pa pri osebah, starejših od 64 let. Ti podatki kažejo, da so vse oblike socialnih prejemkov, vključno s pokojninami, v Sloveniji še vedno pomemben dejavnik zniževanja revščine.

Tabela 2: Letni prag tveganja revščine, Slovenija

	EUR					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Enočlansko gospodinjstvo	5.278	5.590	5.944	6.536	7.118	7.042
Štirčlansko gospodinjstvo (2 odrasli osebi + 2 otroka, mlajša od 14 let)	11.085	11.740	12.483	13.725	14.949	14.787

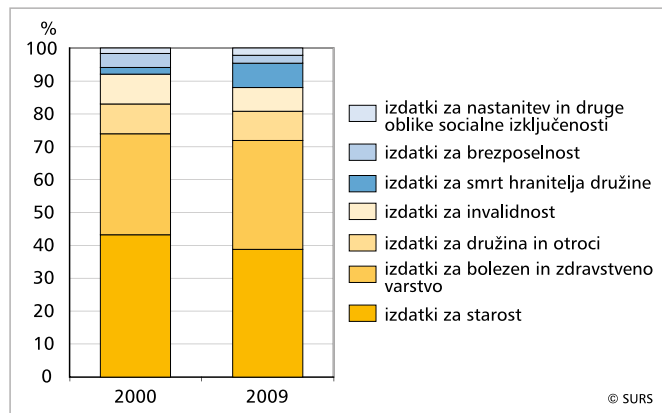
Vir: SURS (SILC)

² Več: Definicije nekaterih uporabljenih pojmov

DOHODKI

1.3 SOCIALNA ZAŠČITA

Grafikon 8: Struktura izdatkov za socialne prejemke po področjih socialne zaščite, Slovenija

Vir: SURS

Tabela 3: Izdatki za socialne prejemke, Slovenija

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Mrd. EUR	5,1	5,4	5,8	6,0	6,2	6,5	6,9	7,2	7,8	8,4
Odstotek BDP	23,6	23,9	23,8	23,2	22,8	22,5	22,2	20,8	21,0	23,7
EUR/prebivalca	2.546	2.725	2.930	2.990	3.103	3.235	3.430	3.555	3.845	4.112 ¹⁾

1) Ocena.

Vira: SURS, Eurostat

Izdatki za socialne prejemke skupaj in tudi na prebivalca so se v obdobju 2000–2009 povečevali. Glede na odstotek BDP pa so se do leta 2007 zmanjševali, nato pa so začeli naraščati. V letu 2009 je Slovenija namenila za socialne prejemke že skoraj četrtno (23,7 %) BDP.

Največ sredstev namenjenih za področje starost

V celotnem opazovanem obdobju je bilo največ sredstev namenjenih za področje starost, v povprečju 42 %, nato za področje bolezni in zdravstveno varstvo, v povprečju 32 %. Za vsako od področij družina in otroci, invalidnost je bilo namenjenih v povprečju 8 % sredstev. Za vsako od področij smrti hranitelja družine, brezposelnost in druge oblike socialne izključenosti ter nastanitve pa so bili namenjeni manj kot štirje odstotki sredstev.

Socialni prejemki v Sloveniji nižji od povprečja v EU-27

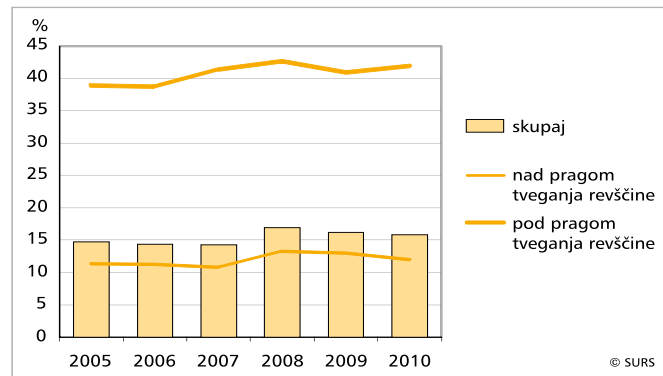
Države članice EU-27 so v letu 2008 namenile za socialne prejemke v povprečju več kot četrtno BDP; Slovenija je za te prejemke namenila več kot petino BDP in se je po vrednosti tega kazalnika skupaj z Irsko in Španijo je uvrstila v sredino lestvice. Med državami pa so bile precejšnje razlike. Francija, Danska in Švedska so za te prejemke namenile največ sredstev, vsaka več kot 28 % BDP, Latvija, Romunija, Estonija in Bolgarija pa najmanj, vsaka manj kot 15 % BDP.

DOHODKI

1.4 MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

Stopnja tveganja revščine kot merilo neenakosti v dohodkih pa ne pokaže, kako ljudje dejansko živijo. H konceptu merjenja revščine je za popolnejšo sliko razmer, v katerih ljudje dejansko živijo, dodano še merjenje materialne prikrajšanosti. Materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje določenega števila elementov (dobrin), in sicer takih, ki so izključno posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire ali navad. Materialno prikrajšane so lahko tudi osebe, ki živijo nad pragom tveganja revščine; vse osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine, pa niso nujno tudi materialno prikrajšane.

Grafikon 9: Stopnja materialne prikrajšanosti za tri elemente od devetih, Slovenija

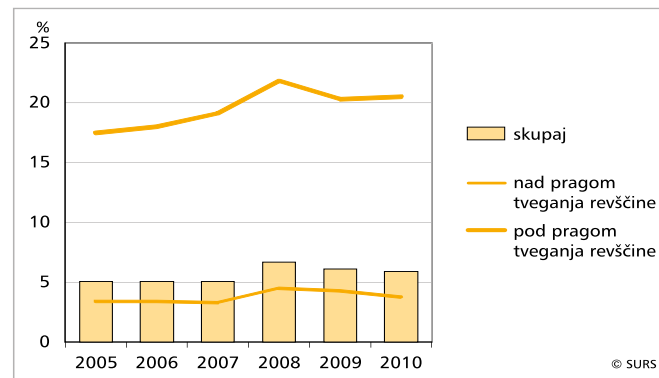
Vir: SURS (SILC)

Za najmanj tri elemente³ od devetih je bilo v Sloveniji v letih 2005–2010 v povprečju prikrajšanih 15 % oseb. Med tistimi, ki so živeli pod pragom tveganja revščine, je bilo takih v povprečju 41 %; med tistimi, ki niso živeli pod tem pragom, pa je bilo takih v povprečju 12 %.

Slovenija po stopnji materialne prikrajšanosti (za najmanj tri elemente od devetih) pod povprečjem EU-27

Slovenija se je s 15 % tako prikrajšanih oseb uvrstila pod povprečje v EU-27 (17 % oseb), hkrati pa približno na sredino lestvice držav članic EU-27, in sicer med Italijo (16 %) in Češko republiko (15 %).

Grafikon 10: Stopnja resne materialne prikrajšanosti (za štiri elemente od devetih), Slovenija

Vir: SURS (SILC)

Resno materialno prikrajšanih (tj. za najmanj štiri od devetih elementov) je bilo v letih 2005–2010 v Sloveniji v povprečju 6 % oseb.

³ Več: Definicije nekaterih uporabljenih pojmov

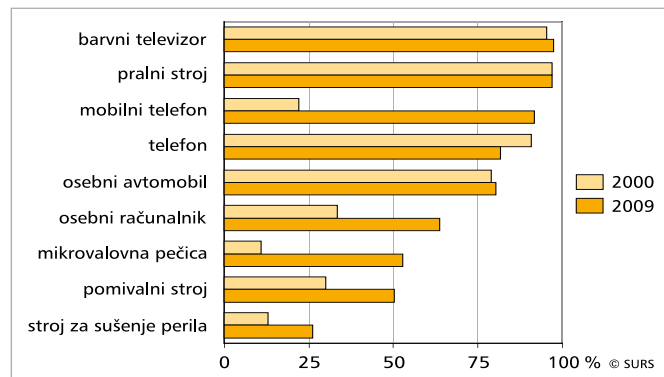
DOHODKI

Med tistimi, katerih dohodki so bili nižji od praga tveganja revščine, je bilo takih v povprečju 19 %, med tistimi, katerih dohodki so bili višji od praga tveganja revščine, pa v povprečju 4 %.

Resno materialno prikrajšanih oseb je bilo v državah članicah EU-27 v letu 2010 po oceni Eurostata 8 %; Slovenija se je torej tudi po vrednosti tega kazalnika (podobno kot pri prej obravnavanem kazalniku) uvrstila v sredino med stare države članice EU (z nižjo stopnjo) in pretežno nove države članice (z višjo stopnjo prikrajšanosti). Nekoliko nižjo vrednost tega kazalnika od omenjenega povprečja so zabeležili na primer v Franciji, na Malti in v Nemčiji, nekoliko višjo pa v Italiji in v Češki republiki.

1.5 TRAJNE POTROŠNE DOBRINE

Grafikon 11: Gospodinjstva, ki imajo trajne potrošne dobrine, Slovenija

Vir: SURS (APG)

Posedovanje trajnih potrošnih dobrin je pomemben vidik življenjskih razmer in kakovosti življenja tako gospodinjstev kot posameznikov. Hladilnik, barvni televizor in pralni stroj so v opazovanem obdobju 2000–2009 imela skoraj vsa gospodinjstva v Sloveniji (več kot 97 %). Osebni avtomobil so imeli v 80 % gospodinjstev, in ta odstotek je ostal v celotnem opazovanem obdobju približno enak.

Najbolj se je povečal odstotek gospodinjstev z mobilnim telefonom in z mikrovalovno pečico

Mobilni telefon je v letu 2000 imelo v Sloveniji le 22 % gospodinjstev, v 2009 pa že skoraj 92 %. Odstotek tistih s stacionarnim telefonom pa iz leta v leto upada; v letu 2009 ga je še imelo nekaj manj kot 82 % gospodinjstev. Mikrovalovno pečico so v letu 2000 imeli le v vsakem desetem, v letu 2009 pa že v vsakem drugem gospodinjstvu.

Precej večji tudi odstotek gospodinjstev z osebnim računalnikom ter s pomivalnim in sušilnim strojem

Osebni računalnik je imelo v letu 2000 34 % gospodinjstev, v letu 2009 pa 64 % gospodinjstev. Pomivalni stroj so imeli v letu 2009 že v vsakem drugem, stroj za sušenje perila pa v vsakem četrtem gospodinjstvu.

Odstotek gospodinjstev v EU-27, ki si v letu 2010 ni mogel privoščiti posamezne dobrine:

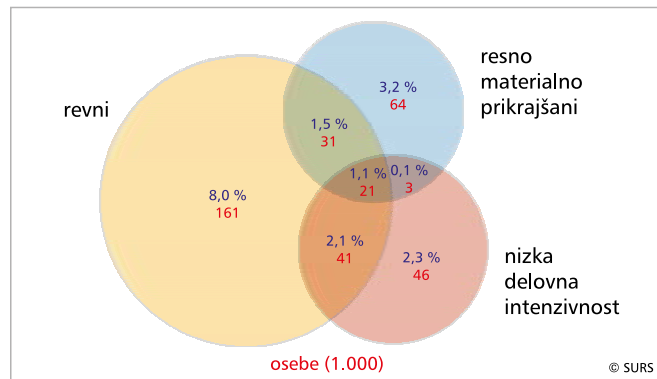
- Osebni avtomobil so si najtežje privoščili v Romuniji (privoščiti si ga ni moglo 44 % gospodinjstev), najlažje na Cipru (1 % gospodinjstev), medtem ko je bilo v Sloveniji takih 3 % gospodinjstev.
- Osebni računalnik so si najtežje privoščili v Romuniji (privoščiti si ga ni moglo 27 % gospodinjstev), najlažje na Švedskem (1 % gospodinjstev), v Sloveniji je bilo takih 5 % gospodinjstev.
- Pralni stroj so si najtežje privoščili v Romuniji (privoščiti si ga ni moglo 16 % gospodinjstev), najlažje na Švedskem, medtem ko je bilo v Sloveniji takih 0,3 % gospodinjstev.
- Telefon ali televizijo si v državah članicah EU-27 ni moglo privoščiti v povprečju manj kot 1 % gospodinjstev.

DOHODKI

1.6 STRATEGIJA EVROPA 2020

Za spremljanje uresničevanja Strategije Evropa 2020 – strategije za pametno, trajnostno in vključujočo rast na področju boja proti revščini in socialni izključenosti je bil poleg kazalnikov stopnja tveganja revščine in resna materialna prikrajšanost določen še kazalnik nizka delovna intenzivnost (zaposleni člani gospodinjstva delajo manj kot 20 % delovnega časa). Kombinacije teh treh kazalnikov odražajo razsežnost revščine in socialne izključenosti. Cilj omenjene strategije za področje EU do leta 2020 je 20 milijonov socialno izključenih oseb manj, v Sloveniji pa je cilj največ 320.000 oseb pod pragom tveganja revščine ali drugače socialno izključenih.

Grafikon 12: Osebe pod pragom tveganja revščine, resno materialno prikrajšane osebe in/ali osebe v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo, 2010

Vir: Eurostat (SILC)

V letu 2010 je bilo v Sloveniji 18,3 % ali 367.000 oseb, ki so živele pod pragom tveganja revščine ali ki so bile kako drugače socialno izključene. Po vrednosti tega kazalnika se je Slovenija uvrstila med države z nizkim odstotkom oseb pod pragom tveganja revščine ali socialno izključenih oseb. Skoraj 82 % oseb (več kot 1,6 milijona oseb) pa ni živelo pod pragom tveganja revščine in ni bilo drugače socialno izključenih.

Pod pragom tveganja revščine skoraj 13 % oseb

Pod pragom tveganja revščine je v letu 2010 živelo 8 % ali 161.000 oseb. Pod pragom tveganja revščine in hkrati še resno materialno prikrajšanih je bilo 1,5 % ali 31.000 oseb. Pod pragom tveganja revščine in v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo je bilo nadaljnjih 2.1 % ali 41.000 oseb. 1,1 % ali 21.000 oseb pa je bilo pod pragom tveganja revščine in hkrati resno materialno prikrajšanih ter v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo.

Resno materialno prikrajšanih skoraj 6 % oseb

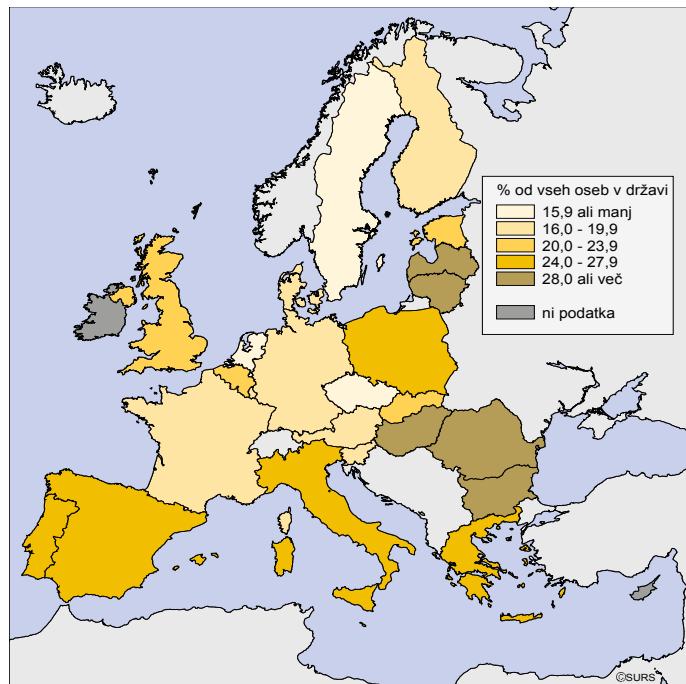
Resno materialno prikrajšanih je bilo 3,2 % ali 64.000 oseb; 0,1 % ali 3.000 oseb je poleg tega hkrati živelo še v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo. Preostale resno materialno prikrajšane osebe pa so hkrati živele še pod pragom tveganja revščine.

V gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo skoraj 6 % oseb

Za 2,3 % ali 46.000 oseb je bila glavna težava to, da so živele v gospodinjstvih z nizko delovno intenzivnostjo. Preostale osebe, ki so živele v takih gospodinjstvih, so bile hkrati še materialno prikrajšane ali pa so živele pod pragom tveganja revščine.

DOHODKI

Karta 1: Osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine, in drugače socialno izključene osebe, EU-27, 2010

Po oceni Eurostata je bilo v letu 2010 v državah članicah EU-27 več kot 23 % oz. 115,5 milijona oseb živelo pod pragom tveganja revščine ali bilo drugače socialno izključenih.

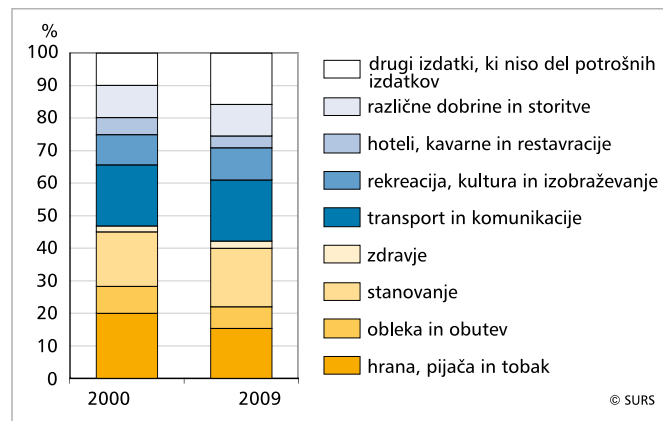
Slovenija se je uvrstila med države z nizkim odstotkom oseb pod pragom tveganja revščine ali socialno izključenih. Odstotki teh oseb so bili najnižji v Češki republiki (14,4 %), na Švedskem (15,0 %) in na Nizozemskem (15,1 %), najvišji pa v Bolgariji (41,6 %), v Romuniji (41,4 %) in v Latviji (38,1 %).

Vir: Eurostat (Strategija Evropa 2020) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/mapToolClosed.do?tab=map&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_50&toolbox=classes, 29. 11. 2011)

2 POTROŠNJA GOSPODINJSTEV

Materialni položaj prebivalstva se dobro odraža tudi v potrošnji oz. v strukturi porabe dohodka.

Grafikon 13: Povprečno porabljena denarna sredstva gospodinjstev, Slovenija

Vir: SURS (APG)

Gospodinjstva porabijo del svojega razpoložljivega dohodka za različne izdatke, del pa privarčujejo. Porabljena denarna sredstva obsegajo izdatke za življenjske potrebščine (potrošni izdatki) in izdatke, ki niso del potrošnih izdatkov (za nakup, prenove, velika dela v stanovanju oz. hiši in drugi izdatki).

Večina dohodka namenjena za nakupe življenjskih potrebščin
Gospodinjstva večino sredstev namenjajo za nakupe življenjskih potrebščin.

Gospodinjstva so v letu 2009 največji del denarnih sredstev porabila za nakup hrane in brezalkoholnih pijač (skoraj 15 %), za transport (14 %) in za stanovanje, tj. za vodo, elektriko, plin ipd. (skoraj 12 %).

Velike razlike med gospodinjstvi glede na višino dohodka

V strukturi celotne porabe gospodinjskih izdatkov za življenjske potrebščine v opazovanem obdobju 2000–2009 v Sloveniji zmanjševali v vseh dohodkovnih razredih, razen v 1. kvintilu; v tej dohodkovni skupini gospodinjskih izdatki padali do leta 2005, nato pa so začeli naraščati. Tako so gospodinjstva v 1. kvintilu v letu 2000 namenila največ svojega razpoložljivega dohodka, več kot 31 %, za nakup hrane, pijač in tobaka, medtem ko so gospodinjstva v najvišjem (5.) kvintilu namenila za take nakupe manj kot 20 % svojega razpoložljivega dohodka. V letu 2009 se je to neskladje še povečalo: gospodinjstva z najnižjimi dohodki so za nakup hrane, pijač in tobaka namenila še vedno 26 % svojega razpoložljivega dohodka, gospodinjstva z najvišjimi dohodki pa le še nekaj več kot 13 % svojega razpoložljivega dohodka.

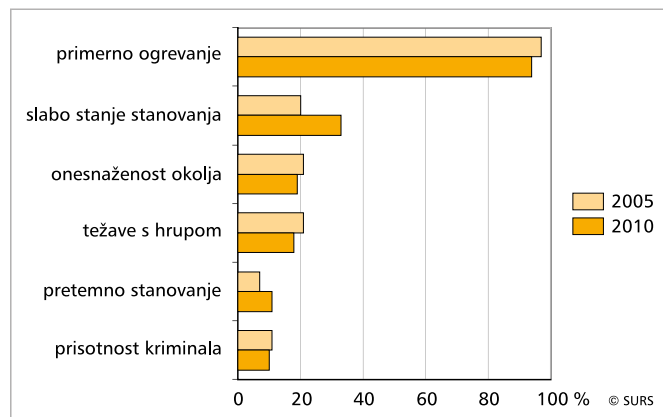
Varčevanje je slovenska gospodinjstva uvrstilo na 3. mesto v EU-27

Gospodinjstva so v letu 2000 od svojega razpoložljivega dohodka privarčevala več kot 14 %. Odstotek je nato postopoma naraščal vse do leta 2006, ko je dosegel najvišjo vrednost, 17,5 %. Z začetkom gospodarske krize pa je začel padati in v letu 2009 dosegel 15 %. V letu 2010 pa se je nekoliko povečal, na 15,7 %. Po vrednosti tega kazalnika se je Slovenija uvrstila na 3. mesto med državami članicami EU; pred njo sta bili Nemčija (17 %) in Belgija (16,2 %).

3 STANOVANJSKE RAZMERE

Sestavni del materialnega položaja prebivalcev, ki se kaže v dohodku in potrošnji, so tudi stanovanjske razmere. V nadaljevanju zato sledi prikaz stanovanjskih razmer, v katerih gospodinjstva bivajo, in z njimi povezanih stroškov, kot jih vidijo sami, dodani pa so tudi kazalniki, ki še boljše ponazarjajo stanovanjske razmere.

Grafikon 14: Stanovanjske razmere gospodinjstev, Slovenija

Vir: SURS (SILC)

S stanovanjem zadovoljnih 88 % gospodinjstev

V letu 2007 je bila s stanovanjem zadovoljna večina gospodinjstev (58 %). Zelo zadovoljnih je bilo 30 % gospodinjstev.

4 % gospodinjstev pa s stanovanjem sploh niso bili zadovoljni (zelo nezadovoljni).

Večinoma živimo v hišah

V letu 2010 je v hišah živel 71 % oseb, v večstanovanjskih stavbah (z več kot 10 stanovanji) nekaj več kot 20 % oseb, v večstanovanjskih stavbah (z manj kot 10 stanovanji) pa 8 % oseb. V lastniških stanovanjih je živel 78 % oseb, drugi so bili najemniki in predvsem uporabniki.

Stanje stanovanj vse slabše

V letu 2005 je v stanovanjih v slabem stanju živel 20 % gospodinjstev, v letu 2010 pa že 33 %. Ti so se spopadali z vsaj eno od naslednjih treh težav: puščajoča streha; vlažne stene, temelji ali tla; trhli okenski okvirji ali trhla tla. V letu 2010 so imela več tovrstnih težav gospodinjstva, ki so živel v najemniških stanovanjih (42 % gospodinjstev), kot tista, ki so živel v lastniških (33 % gospodinjstev).

Vpliv zunanjih dejavnikov na bivanje ni velik

Na bivalne razmere gospodinjstev pa vplivajo tudi zunanji dejavniki, kot so onesnaženost okolja, hrup ter kriminal in vandalizem, vendar v manjši meri, in v opazovanem obdobju se ta vpliv tudi ni bistveno spreminjal. V letu 2010 so imelo na primer težave s hrupom 18 % gospodinjstev, z onesnaženostjo okolja 19 % gospodinjstev, s pojavi kriminala, nasilja in vandalizma pa 10 % gospodinjstev.

Dostop do nekaterih javnih storitev večini zlahka dostopen

Zelo težak ali težak dostop do javnega transporta je v letu 2009 imelo 25 % gospodinjstev, 64 % gospodinjstvom pa je bil javni transport lahko ali zelo lahko dostopen. 11 % jih javnega transporta ni uporabljalo. Poštne ali bančne storitve so bile za 76 % gospodinjstev dostopne brez težav (zelo lahko ali lahko).

STANOVANJSKE RAZMERE

3.1 OPREMLJENOST STANOVANJ

Večina stanovanj je bila v letu 2007 ustrezno opremljena in primerna za bivanje.

Tabela 4: Opremljenost stanovanj, Slovenija, 2007

	%
Opremljenost s klimatsko napravo	11
Stanovanje poleti dovolj hladno	79
Dovolj prostorno za bivanje	89
Stanovanje pozimi dovolj toplo	96
Ustrezna vodovodna napeljava in odtoki	98
Ustrezna električna napeljava	99

Vir: SURS (SILC)

Poletna vročina največkrat omenjena težava

Največ gospodinjstev je imelo v stanovanjih težave s poletno vročino, 21 %; toliko gospodinjstev je namreč ocenilo, da v poletnem času v njihovem stanovanju ni dovolj hladno. Za omilitev poletne vročine je klimatsko napravo imelo 11 % gospodinjstev.

Dovolj prostora za bivanje je imelo 89 % gospodinjstev, tudi ustrezne napeljave (vodovod, odtoki, elektrika ipd.) pa je imelo več kot 98 % gospodinjstev.

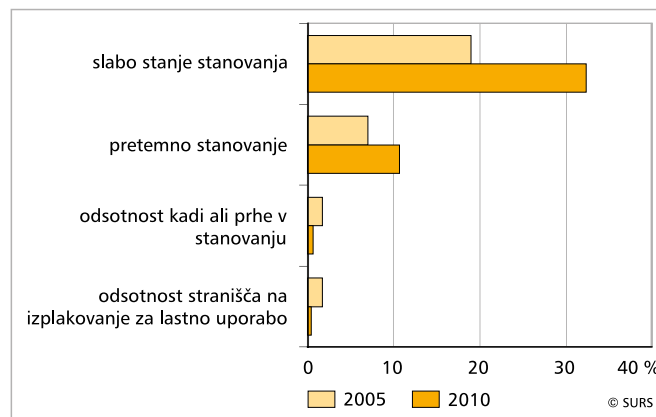
Stanovanjska posojila izstopajo

Če se gospodinjstva v Sloveniji zadolžijo, se največkrat zadolžijo za nakup stanovanja. Med posojili so v letu 2010 prevladovala stanovanjska posojila (52 %), potrošniških posojil je bilo 31 %, drugih oblik posojil pa 16 %.

3.2 STANOVANJSKA PRIKRAJŠANOST

Pri ocenjevanju stanovanjskih razmer so zelo pomembni tudi kazalniki stanovanjske prikrajšanosti in obremenjenosti s stanovanjskimi stroški.

Grafikon 15: Stanovanjska prikrajšanost oseb, Slovenija

Vir: SURS (SILC)

Med elementi stanovanjske prikrajšanosti je najbolj izstopalo slabo stanje stanovanja. Z njim se je v letu 2005 spopadalo 19 % oseb, v letu 2010 pa več kot 32 % oseb. V pretemnem stanovanju je v letu 2005 bivalo 7 % oseb, v letu 2010 okoli 11 %. Za preostala dva elementa je bil v 2010 stanovanjsko prikrajan en odstotek oseb.

STANOVANJSKE RAZMERE

Večina oseb ni stanovanjsko prikrajšanih

Prvi med kazalniki stanovanjskih razmer je stopnja stanovanjske prikrajšanosti; ta izraža odstotek oseb, ki so prikrajšane najmanj za enega od štirih elementov (grafikon 15). V letu 2010 je bila večina oseb med stanovanjsko prikrajšanimi – teh je bilo 31 % – prikrajšana za enega od teh elementov; za dva elementa je bilo prikrajšanih 6 % teh oseb; oseb, ki so bile prikrajšane za tri ali štiri elemente je bilo skoraj odstotek.

V letu 2005 ni bilo stanovanjsko prikrajšanih skoraj 77 % oseb; ta odstotek je potem postopoma upadal in v letu 2010 je bilo takih oseb, ki stanovanjsko niso bile prikrajšane, nekaj manj kot 63 %.

Tabela 5: Stopnja prenaseljenosti stanovanja, Slovenija

	%					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Stopnja prenaseljenosti stanovanja	42,0	40,3	39,9	39,5	38,0	34,9

Vir: SURS (SILC)

Povprečno je bila v opazovanem obdobju v Sloveniji eni osebi na voljo nekaj več kot ena soba (1,1 sobe). V letu 2009 je po oceni gospodinjstev v premajhnem stanovanju živelo 11 % gospodinjstev. Da imajo premajhno stanovanje, je ocenilo 27 % gospodinjstev, ki so živela v enosobnem stanovanju, in 16 % gospodinjstev, ki so živela v dvosobnih stanovanjih.

Stopnja prenaseljenosti stanovanja se zmanjšuje

Stopnja prenaseljenosti se je v obdobju 2005–2010 zniževala in je v letu 2010 znašala skoraj 35 %; to pomeni, da je skoraj 35 % oseb živelo v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število družinskih članov.

Tabela 6: Stopnja resne stanovanjske prikrajšanosti oseb, Slovenija

	%					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
SKUPAJ	12,3	13,1	12,3	16,6	17,5	15,4
pod pragom tveganja revščine	21,1	19,2	22,6	26,8	24,6	25,4
nad pragom tveganja revščine	11,1	12,2	10,9	15,1	16,6	13,9

Vir: Eurostat (SILC)

Resna stanovanjska prikrajšanost je kombinacija predhodno opisanih dveh kazalnikov in ponazarja sintezo stanovanjskih razmer v enem kazalniku.

V letu 2005 je bilo resno stanovanjsko prikrajšanih 12,3 % oseb, največ jih je bilo v 2009 (več kot 17,5 %). V letu 2010 pa je ta odstotek padel (na 15,4 % oseb), to pomeni, da je 15,4 % oseb živelo v stanovanju s premajhnim številom sob glede na število družinskih članov in hkrati bilo prikrajšanih za vsaj enega od štirih elementov stanovanjske prikrajšanosti.

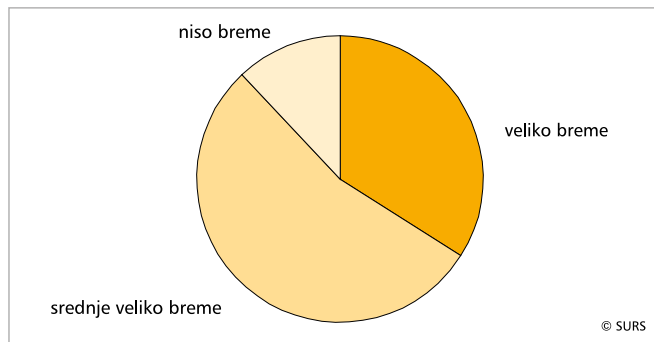
Razlike glede na dohodkovni položaj gospodinjstva

Razlike med gospodinjstvi glede na njihov dohodkovni položaj in stanovanjske razmere so precejšnje. V letu 2010 je bila na primer resno stanovanjsko prikrajšana vsaka četrta oseba, ki je živela pod pragom tveganja revščine; na drugi strani pa je odstotek stanovanjsko prikrajšanih oseb, ki so živlele nad pragom tveganja revščine, padel na 14 %.

STANOVANJSKE RAZMERE

3.3 STANOVANJSKI STROŠKI

Grafikon 16: Plačevanje stanovanjskih stroškov za gospodinjstva, Slovenija, 2005–2010

Vir: SURS (SILC)

Izdatki, povezani s stanovanjem, pomenijo velik del v strukturi porabe razpoložljivega dohodka in posledično tudi znatno breme za gospodinjstva.

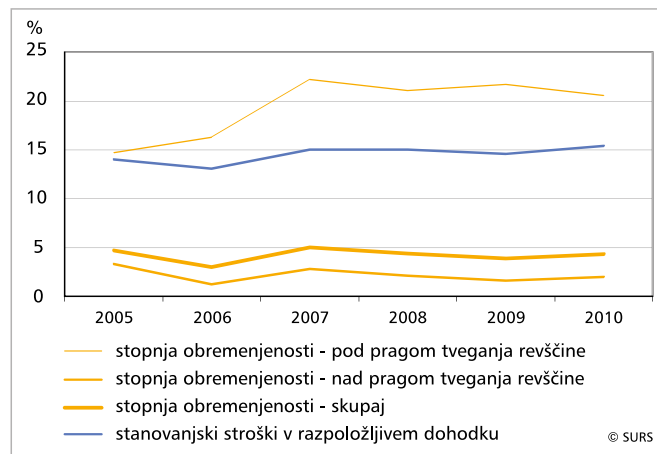
Za večino gospodinjstev so srednje veliko breme

Za 12 % gospodinjstev stanovanjski stroški v celotnem opazovanem obdobju 2005–2010 v povprečju niso bili breme, za 54 % gospodinjstev so bili ti srednje veliko breme, za 34 % gospodinjstev pa veliko breme.

Breme stanovanjskih stroškov z rastjo dohodka pada

Za več kot polovico gospodinjstev v 1. kvintilu so bili stanovanjski stroški v celotnem opazovanem obdobju veliko breme, le za nekaj manj kot 8 % gospodinjstev pa ti stroški niso predstavljali bremena. V 2. kvintilu so bili stanovanjski stroški veliko breme še za 40 % gospodinjstev, v 4. kvintilu za 25 % gospodinjstev, v najvišjem kvintilu (5.) pa še za 14 % gospodinjstev.

Grafikon 17: Obremenjenost s stanovanjskimi stroški in stanovanjski stroški v razpoložljivem dohodku, Slovenija

Vir: Eurostat (SILC)

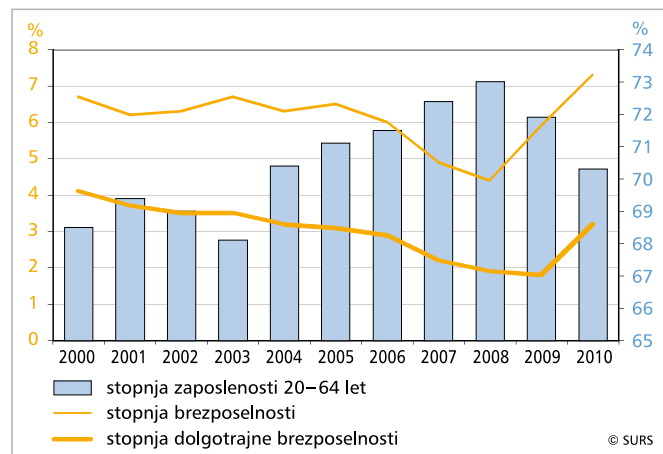
Stanovanjski stroški gospodinjstev so v obdobju 2005–2010 v povprečju predstavljali več kot 14 % razpoložljivega dohodka in so bili veliko breme predvsem za osebe z dohodki pod pragom tveganja revščine.

Stopnja obremenjenosti s stanovanjskimi stroški je bila v letu 2005 4,7-odstotna, nato se je nekoliko znižala in je v letu 2007 dosegla najvišjo vrednost. V letu 2010 je bila 4,3-odstotna; to pomeni, da je 4,3 % oseb, živelo v gospodinjstvih, v katerih so stanovanjski stroški predstavljali več kot 40 % celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva.

4 ZAPOSILITEV

Zaposlitev je eden ključnih dejavnikov socialne varnosti posameznika in osnovni vir sredstev za zadovoljevanje njegovih potreb. Enako kot za posameznika velja to tudi za družbo kot celoto, saj so družbe z višjo stopnjo zaposlenosti bogatejše, bolj zdrave in politično stabilnejše. Še posebej problematično pa je stanje dolgotrajne brezposelnosti, ko posameznik nima zaposlitve eno leto ali še dalj časa.

Grafikon 18: Stopnja zaposlenosti, stopnja brezposelnosti in stopnja dolgotrajne brezposelnosti, Slovenija

Vira: SURS, Eurostat (ADS)

V obdobju 2000–2010 se je število delovno aktivnih prebivalcev povečevalo vse do leta 2008. V letu 2009 je bilo delovno aktivnih prebivalcev v povprečju skoraj 981.000; v letu 2010 je število upadlo na 966.000.

Stopnja zaposlenosti aktivnega prebivalstva med 20–64 let je bila v letu 2010 nekaj več kot 70-odstotna. Najvišja je bila v starostni skupini 25–54 let, skoraj 84-odstotna, najnižja pa v starostni skupini 15–24 let, 34-odstotna.

Slovenija po stopnji zaposlenosti nad povprečjem EU-27

Zaposlenost v Sloveniji je bila v opazovanem obdobju nad povprečjem držav članic EU-27; v letu 2010 je bila v starostni skupini 20–64 za 1,7 odstotne točke višja. Tudi v vseh drugih starostnih skupinah je bila zaposlenost v Sloveniji nad povprečjem EU-27, razen v starostni skupini 55–64 let; v tej starostni skupini je bila namreč stopnja zaposlenosti v državah članicah EU-27 nekaj več kot 46-odstotna, v Sloveniji pa precej nižja (35-odstotna).

Tako brezposelnost kot tudi dolgotrajna brezposelnost v Sloveniji pod povprečjem EU-27

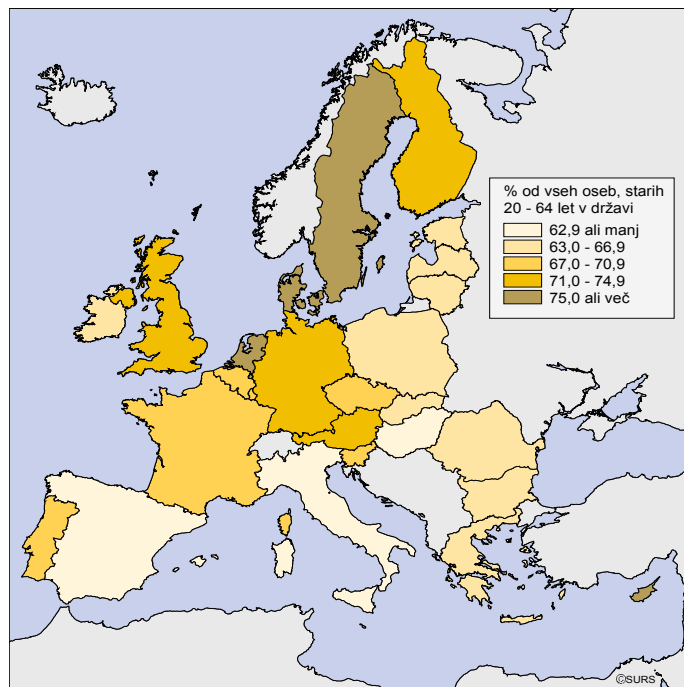
Do leta 2008 se je število brezposelnih zmanjševalo, v letih 2009 in 2010 pa je začela brezposelnost naraščati. V letu 2010 je bila stopnja brezposelnosti v Sloveniji 7,3-odstotna, v državah članicah EU-27 pa je bila 9,7-odstotna.

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti se je po daljšem obdobju zniževanja v letu 2010 povečala na 3,4 %, ali drugače, več kot 47 % vseh brezposelnih je bilo brezposelnih 12 ali več mesecev. V Sloveniji se je dolgotrajna brezposelnost v letu 2010 povečala bolj kot v povprečju držav članic EU-27, vendar je bila še vedno pod povprečjem držav članic EU-27 (3,9 %). Dolgotrajno brezposelni so bili predvsem mladi, ki so vstopali iz izobraževanja v zaposlitev, starejši, ki so ob izgubi zaposlitve težje našli novo zaposlitev, in manj izobraženi.

ZAPOSLOITEV

4.1 STRATEGIJA EVROPA 2020

Karta 2: Zaposlenost aktivnega prebivalstva v starostni skupini 20–64 let, EU-27, 2010

Za spremljanje uresničevanja strategije Evropa 2020 v razsežnosti vključujoče rasti je kot krovni cilj opredeljen poleg zmanjševanja revščine in socialne izključenosti tudi kazalnik stopnja zaposlenosti aktivnega prebivalstva v starostni skupini 20–64 let. Kot ciljna vrednost je določeno, da mora imeti zaposlitev 75 % aktivnega prebivalstva v starosti od 20 do 64 let. Enak cilj velja tudi v Sloveniji. V letu 2010 so ta cilj štiri države EU-27 že dosegle: Švedska, Danska, Nizozemska in Ciper.

Več podatkov o trgu dela bo na voljo v posebni brošuri.

Vir: Eurostat (Strategija Evropa 2020) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/mapToolClosed.do?tab=map&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10&toolbox=types#)

KAKOVOST ŽIVLJENJA

Za Slovenijo velja:

ZDRAVJE

Velika večina je zadovoljna s svojim življenjem in tudi s svojim splošnim zdravstvenim stanjem.

Pričakovano trajanje življenja se podaljšuje.

V letu 2009 rojeni otroci lahko pričakujejo, da bodo brez bolezni ali zdravstvenih težav živeli do 60. leta.

OKOLJE

Varovanje okolja je pomembno za skoraj vse ljudi.

Glavni okoljski dejavniki, zaradi katerih smo zaskrbljeni, so onesnaženost voda, povečane količine odpadkov in onesnaženost zraka.

DELOVNI ČAS

Delovno aktivni so opravili v enem tednu povprečno malo manj kot 40 delovnih ur, vsak deseti pa jih je opravil malo več kot 50.

V izmenah je delal vsak tretji delovno aktivni, ob sobotah skoraj vsak četrti, ob nedeljah pa vsak sedmi.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

V izobraževanje je vključenih 90 % mladih v starosti 18 let.

Najmanj srednješolsko izobrazbo ima 83 % oseb.

Terciarno izobrazbo med mladimi v starosti 30 do 34 let je imelo 35 % oseb.

Najmanj en tuji jezik govori 92 % odraslih, najpogostejše govorjena tuja jezika sta angleščina in nemščina.

DRUŽABNO ŽIVLJENJE

Povezanost s sorodniki, sosedi in prijatelji je dobra, saj lahko skoraj vsi računajo nanje, kadar bi potrebovali pomoč.

Vsaj eno kulturno prireditev ali znamenitost je obiskalo 40 % oseb, kinematografe in športne prireditve pa nekaj manj.

Vsaj enega turističnega potovanja se je udeležilo nekaj več kot polovica prebivalcev, najpogostejše so potovali na Hrvaško, v Italijo in v Grčijo.

VARNOST

Osebni avtomobili so bili konec leta 2010 v povprečju stari nekaj več kot 8 let.

Osebni avtomobil večina ljudi uporablja dnevno, le vsak peti pa osebnega avtomobila ne vozi.

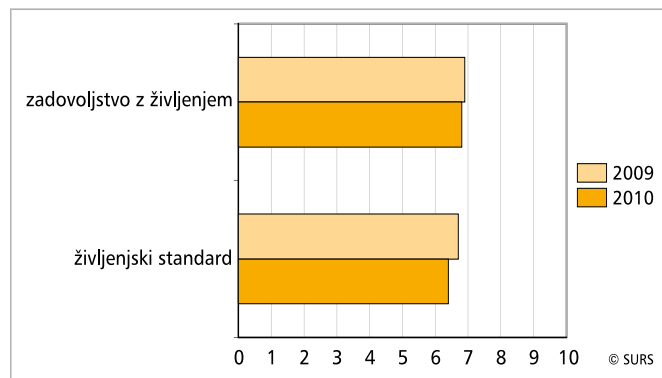
Kot večje varnostne probleme zaznavamo vožnjo pod vplivom alkohola, prekoračitev dovoljene hitrosti in uporabo mobilnega telefona med vožnjo.

II. KAKOVOST ŽIVLJENJA

Kakovost življenja niso le posameznikove finančne zmožnosti, torej ni le to, koliko zaslužimo in kaj si z zasluženim lahko kupimo, ampak je povezana tudi z občutkom zadovoljstva z lastnim življenjem. Visok življenjski standard ne pomeni nujno tudi visoke ravni kakovosti življenja.

1 ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM

Grafikon 19: Zadovoljstvo z življenjem na splošno in z življenjskim standardom, Slovenija

Vir: Evropska komisija. Eurobarometer.

V Sloveniji je bilo novembra 2010 zadovoljnih s svojim življenjem 85 % oseb, od teh jih je bilo 21 % celo zelo zadovoljnih. Zelo nezadovoljni pa so bili 3 % oseb.

V državah članicah EU-27 je bilo v povprečju zelo zadovoljnih ali zadovoljnih 78 % oseb; prebivalci Slovenije torej spadamo med bolj

zadovoljne prebivalce EU. Najbolj so bili s svojim življenjem zadovoljni na Danskem (97 %), na Nizozemskem (96 %) in na Švedskem (96 %), najmanj pa v Bolgariji (38 %) in na Portugalskem (45 %).

Življenjski standard v Sloveniji v letu 2010 na lestvici od 1 do 10 ocenjen s 6,4

Življenjski standard je bil na lestvici od 1 do 10 v septembru 2009 ocenjen s 6,7, leto pozneje pa s 6,4.

Države članice v EU-27 so življenjski standard tako v 2009 kot tudi v 2010 ocenile v povprečju s 6,7. V 2010 so svoj življenjski standard ocenili z najvišjo oceno na Danskem (8,1) in na Švedskem (7,8), z najnižjo pa v Bolgariji (4,4) in na Madžarskem (5,0).

Občutek sreče v EU-27⁴ v 2007 na lestvici od 1 do 10 ocenjen s 7,5

Po občutku sreče pa so se države članice v EU-27 manj razlikovale. V letu 2007 so se imeli za najbolj srečne Danci (na lestvici od 1 do 10 so si prisodili oceno 8,3), sledili so jim Finci (8,3) in Švedi (8,2); za najmanj srečne so se imeli Bolgari (5,8), za njimi pa Portugalci (6,9) in Latvijci (6,9). Slovenci smo se z oceno 7,7 uvrstili nad povprečje držav EU-27 (7,5), skupaj s Ciprčani.

V EU-27 dobro zdravje zelo pomembno za kakovost življenja

Kar 81 % oseb v državah članicah EU-27 je ocenilo, da je dobro zdravje zelo pomembno za kakovost življenja.

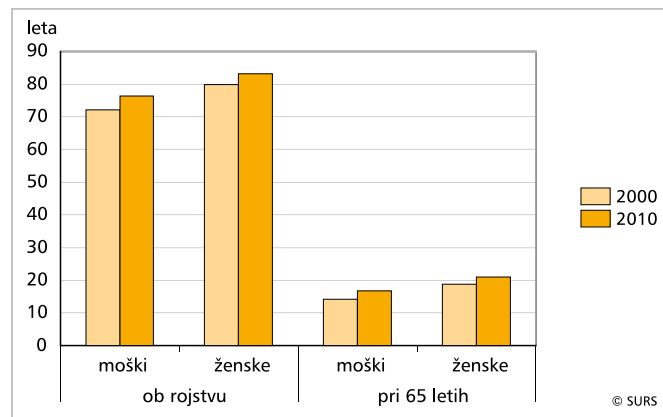
⁴ EQLS, 2007.

2 ZDRAVJE

Zdravje je splošna vrednota in ključni dejavnik za produktivno in kakovostno življenje slehernega posameznika in skupnosti kot celote. Zato zdravje in skrb zanj nista le interes posameznika, temveč odgovornost celotne družbe. Zdravja še ni mogoče neposredno kvantitativno meriti, zato se uporabljajo posredni kazalniki ter subjektivno doživljanje zdravja. Za ocenjevanje zdravstvenega stanja prebivalstva se med drugim uporabljajo tudi povprečno pričakovano trajanje življenja, leta zdravega življenja, obolevnost, smrtnost, prehranjevalne navade in subjektivno ocenjevanje zdravja.

2.1 PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA

Grafikon 20: Pričakovano trajanje življenja, Slovenija

Vira: SURS, Eurostat

Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu in pri starosti 65 let se podaljšuje. Podaljševanje življenja je odraz številnih dejavnikov, tudi zvišanja ravni življenjskega standarda, izboljšanja življenjskega sloga in boljše izobrazbe, pa tudi boljšega dostopa do kakovostnih zdravstvenih storitev. Dečki, rojeni v 2010, lahko pričakujejo, da bodo, ob nespremenjenih razmerah, dočakali več kot 76 let ali 4 leta več kot tisti, ki so bili rojeni v letu 2000. V 2010 rojene deklice lahko pričakujejo, da bodo dočakale nekaj več kot 83 let ali 3 leta več od deklic, rojenih v 2000.

Tudi pričakovana življenjska doba pri 65 letih se je podaljšala; moški pri teh letih lahko pričakujejo, da bodo živeli še 16,8 leta, ženske pa še 21 let.

Po pričakovanem trajanju življenja v 2008 moški pod povprečjem EU-27, ženske nad tem povprečjem

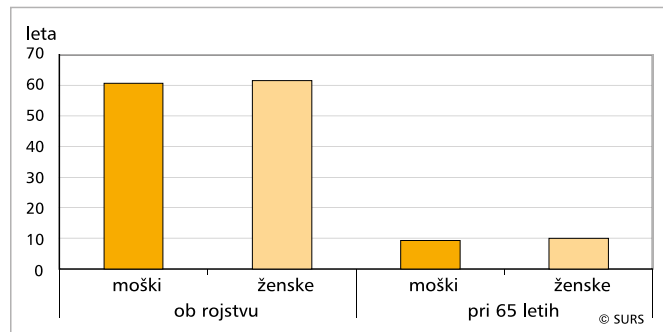
Po pričakovanem trajanju življenja ob rojstvu za moškega (75,5 leta) se je Slovenija v 2008 uvrstila na 10. mesto in pod povprečno pričakovano trajanje življenja v državah članicah EU-27 (76,4 leta). Po pričakovanem trajanju življenja ob rojstvu za ženske (82,6 leta) se je Slovenija v 2008 uvrstila na 17. mesto, medtem ko je bilo povprečno pričakovano trajanje življenja za ženske v državah članicah EU-27 82,4 leta.

ZDRAVJE

2.2 LETA ZDRAVEGA ŽIVLJENJA

Leta zdravega življenja so opredeljena kot leta, ko posameznika pri vsakdanjih dejavnostih ne omejujejo bolezni ali zdravstvene težave. Kazalnik »leta zdravega življenja ob rojstvu« (vrednost tega kazalnika) pove, koliko takih let lahko pričakujemo ob rojstvu.

Grafikon 21: Leta zdravega življenja, Slovenija, 2009

Vir: Eurostat

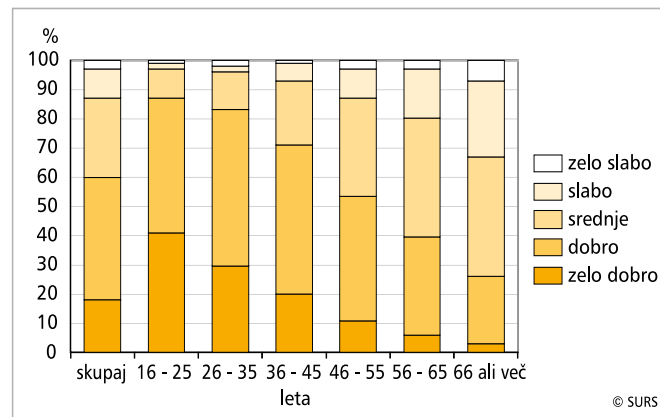
V letu 2009 rojeni dečki lahko pričakujejo, da bodo brez bolezni ali zdravstvenih težav živeli 60,6 leta, deklice pa nekoliko dlje, 61,5 leta. V letu 2009 naj bi moški pri 65 letih lahko pričakovali, da bodo brez bolezni ali zdravstvenih težav živeli še 9,3 leta, ženske pa 9,9 leta.

Ženske v EU-27 ostanejo v povprečju zdrave dalj časa

V EU-27 lahko moški pričakujejo, da bodo brez bolezni ali zdravstvenih težav živeli 60,9 leta, ženske pa 62 let, torej nekoliko dlje kot v Sloveniji. Število let zdravega življenja je bilo v letu 2008 za moške najvišje na Švedskem (69,2 leta), za ženske pa na Malti (71,9 leta).

2.3 SPLOŠNO ZDRAVSTVENO STANJE

Grafikon 22: Splošno zdravstveno stanje oseb, Slovenija, 2010

Vir: SURS (SILC)

S svojim zdravstvenim stanjem smo na splošno kar zadovoljni. V letu 2005 je svoje zdravstveno stanje ocenilo kot »dobro« ali kot »zelo dobro« 54 % oseb, v letu 2010 pa 60 %; med moškimi je bil ta odstotek v povprečju nekoliko večji kot med ženskami (v povprečju za 10 %).

Odstotek zadovoljnih s svojim zdravjem najvišji med mladimi

V letu 2010 je kar 87 % mladih (16–25 let) ocenilo svoje zdravstveno stanje kot dobro. Z leti pa odstotek zadovoljnih s svojim zdravjem upada. Pri starosti 66 ali več let je svoje zdravstveno stanje kot dobro ocenila le še vsaka 4. oseba.

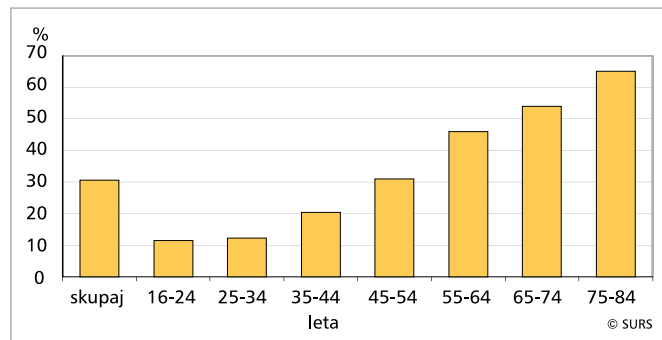
ZDRAVJE

Slovenija glede na zdravstveno stanje oseb pod povprečjem EU-27

V EU-27 je v letu 2009 ocenilo svoje splošno zdravstveno stanje najmanj kot dobro v povprečju 68 % oseb, Slovenija pa se je po vrednosti tega kazalnika uvrstila na 7. mesto in torej pod povprečje EU-27. Odstotek zadovoljnih s svojim zdravstvenim stanjem je bil najnižji v Latviji in na Portugalskem (v vsaki po 48 %), najvišji pa na Irskem (več kot 83 %) in v Združenem kraljestvu (skoraj 80 %).

2.4 DOLGOTRAJNE BOLEZNI ALI DOLGOTRAJNE ZDRAVSTVENE TEŽAVE

Grafikon 23: Osebe z dolgotrajno boleznijo ali z dolgotrajno zdravstveno težavo, Slovenija, 2009

Vir: Eurostat (SILC)

Gre za bolezen ali težavo, ki trajata ali za kateri se pričakuje, da bo trajala najmanj 6 mesecev. V letih 2005–2008 se je delež oseb z dolgotrajno boleznijo ali z dolgotrajno zdravstveno težavo povečeval,

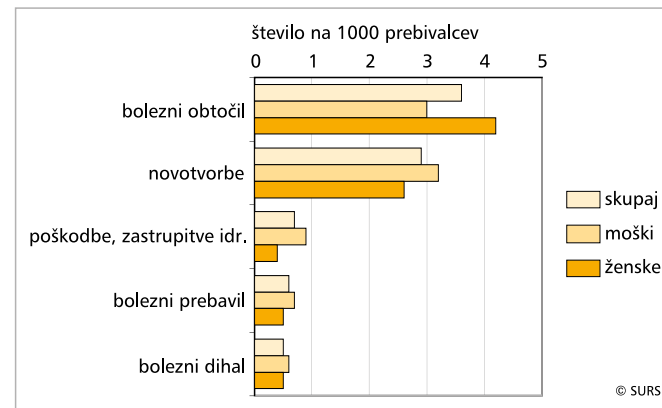
v letu 2009 pa je padel na vrednost iz leta 2005. V letu 2009 je bilo takih oseb med 16 ali več let starimi osebami v povprečju 30,6 %. Ta delež se s staranjem oseb povečuje: med 75–84 let starimi osebami jih je bilo 65 %, med 16–24 let starimi osebami pa je bilo takih 11 %. Odstotek žensk s tako težavo je bil v povprečju nekoliko višji (33 %) od odstotka moških z enako težavo (29 %).

Glede na odstotek oseb z dolgotrajno zdravstveno težavo Slovenija pod povprečjem EU-27

V EU-27 je imelo v letu 2009 dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo v povprečju 31 % oseb. Najmanj tovrstnih težav so imeli v Romuniji (20 %) in Bolgariji (21 %), največ pa Finska (43 %).

2.5 NAJPOGOSTEJŠI VZROKI SMRTI

Grafikon 24: Najpogostejši vzroki smrti na 1000 prebivalcev, Slovenija, 2010

Vir: IVZ, SURS

ZDRAVJE

Število umrlih na leto se bistveno ne spreminja; vsako leto umre okoli 18.500 oseb ali nekaj več kot 9 na 1000 prebivalcev.

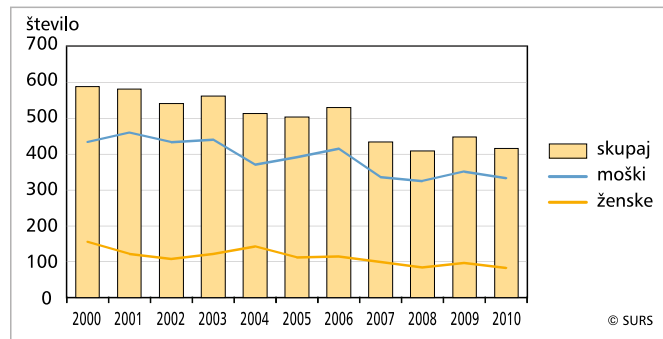
Povprečna starost oseb ob smrti narašča; v 2010 je znašala 75 let. Moški, umrli v letu 2010, so bili v povprečju stari 70,7 leta; ženske, umrle v tem letu, pa so bile v povprečju 9 let starejše.

V zadnjih letih najpogostejši vzrok smrti bolezni obtočil

V letu 2010 je zaradi bolezni obtočil umrlo 3,6 prebivalca na 1.000 prebivalcev; sledile pa so novotvorbe (2,9 prebivalca na 1.000 prebivalcev). Med umrlimi moškimi so bile najpogostejši vzrok smrti novotvorbe (3,2 na 1.000 prebivalcev). Med umrlimi ženskami so bile najpogostejši vzrok smrti bolezni obtočil (4,2 ženske na 1.000 prebivalcev).

2.6 SAMOMORI

Grafikon 25: Število umrlih zaradi posledic samomorov po spolu, Slovenija

Vir: IVZ, SURS

Število oseb, ki umrejo zaradi posledic samomorov, se zmanjšuje, a še vedno je v letu 2010 zaradi samomora umrlo 416 prebivalcev ali povprečno vsakih 21 ur ena oseba, torej več kot ena oseba na dan. Med temi osebami je bilo več moških.

Med umrlimi po starostnih skupinah je bil samomor najpogostejši vzrok smrti v starostni skupini 15–19 let (med temi je samomor naredilo 10 oseb oz. 37 % umrlih). Med umrlimi osebami v starostnih skupinah 10–14 let, 20–24 let in 25–29 let je bila samomor drugi najpogostejši vzrok smrti, v petletnih starostnih skupinah v starosti 30–44 let pa tretji.

Slovenija po samomorilnosti četrta med državami članicami EU-27

Stopnja samomorilnosti je bila v letu 2009 najvišja v Litvi, sledili sta ji Madžarska, Latvija in nato Slovenija, najnižja pa v Grčiji in na Cipru.

2.7 PREHRANJEVANJE

Na zdravje vplivajo geni, okolje in življenjski slog, razvade, telesna aktivnost in prehrana. Prehrana je tisti dejavnik, ki z vidika posameznika pomembno vpliva na zdravje. Z zdravim prehranjevanjem zdravje varujemo in sočasno preprečujemo številne dejavnike tveganja za nastanek bolezni.

V primerjavi z letom 2000 se je v letu 2009 najizraziteje zmanjšala poraba jajc, kruha in peciva ter mleka, najizraziteje povečala pa se je poraba mineralne in izvirske vode, jogurtov in agrumov.

ZDRAVJE

Tabela 7: Poraba živil in pijač, Slovenija

	Merska enota na člana gospodinjstva	2000	2005	2009
Kruh in pecivo	kg	69,0	46,1	37,9
Testenine	kg	6,7	6,7	5,9
Riž	kg	3,9	3,0	2,5
Goveje meso (sveže in zamrznjeno)	kg	13,8	10,3	8,7
Svinjsko (sveže in zamrznjeno)	kg	16,4	11,0	10,0
Perutnina (sveža in zamrznjena)	kg	11,3	9,6	9,9
Mleko, polmastno in lahko	liter	81,4	69,9	64,5
Jogurt	kg	10,7	15,2	15,9
Sir	kg	5,1	6,3	6,5
Jajca	kos	147,6	102,2	100,7
Agrumi	kg	13,0	15,2	15,9
Jabolka	kg	23,2	18,5	18,5
Zelena solata	kg	10,9	9,3	10,3
Krompir	kg	46,1	38,3	30,5
Sladkor	kg	15,0	10,9	9,9
Kava, prava in nadomestki	kg	3,3	3,1	3,4
Mineralne in izvorske vode	liter	31,4	39,5	42,0
Sadni sokovi	liter	34,6	26,2	22,4
Vino	liter	25,2	16,9	13,1
Pivo (tudi brezalkoholno)	liter	22,9	23,3	25,6

Vir: SURS (APG)

Četrtnina nas je sadje vsaj enkrat dnevno

Prehranjevalne navade so zelo različne. Po podatkih⁵ iz leta 2007 je sadje tedaj jedlo 38 % oseb enkrat dnevno, 37 % oseb ga je uživalo dvakrat ali večkrat dnevno, 10 % oseb štirikrat do šestkrat na teden, 11 % enkrat do trikrat tedensko, 4 % manj kot enkrat na teden; odstotek oseb ni užival sadja.

Zelenjavo je uživalo 55 % oseb enkrat dnevno, 20 % oseb dvakrat ali večkrat dnevno, 13 % oseb štirikrat do šestkrat na teden, 8 % enkrat do trikrat tedensko, 2 % manj kot enkrat tedensko; odstotek oseb pa ni užival zelenjave.

Čezmerna telesna teža in debelost pogostejši pri moških, tudi v EU-27

Neustrezne prehranjevalne navade lahko vodijo v čezmerno telesno težo. Med osebami v starosti 15 ali več let je bilo v letu 2007 čezmerno telesno težkih 48 % moških in nekaj manj kot 30 % žensk.

Večje tveganje za zdravje kot čezmerna telesna teža je debelost. Po podatkih iz leta 2007 je bilo debelih 17 % moških in skoraj 16 % žensk.

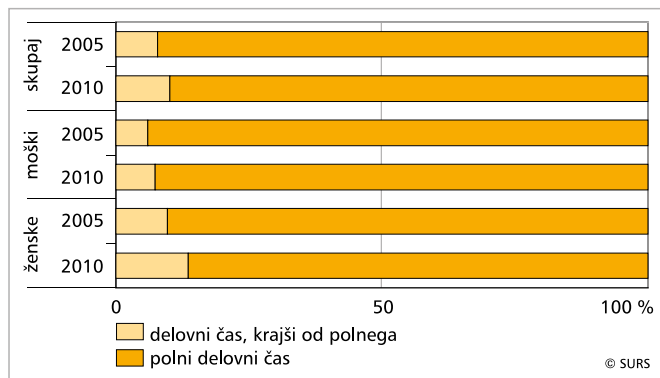
V državah članicah EU je bilo tedaj v povprečju 15 % odraslega prebivalstva debelega, več kot polovico vseh odraslih pa je imelo čezmerno telesno težo ali je bilo debelih. Najmanj debelih je bilo v Romuniji in Italiji (v vsaki manj kot 10 %), največ pa v Združenem kraljestvu, na Irskem in na Malti (v vsaki več kot 20 %).

⁵ Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu (EHIS)

3 DELOVNI ČAS

Na posameznikovo blaginjo močno vpliva tudi zadovoljstvo z zaposlitvijo, predvsem kot iskanje ravnotežja med poklicnim in zasebnim življenjem. Čezmerna zaposlenost in neurejen delovni čas slabo vplivata na posameznikovo zdravje.

Grafikon 26: Delovni čas, Slovenija

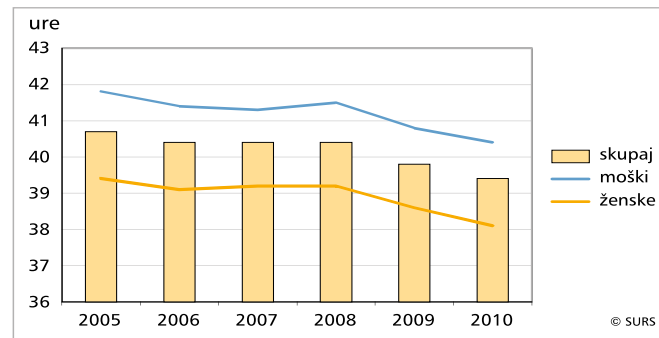
Vir: SURS (ADS)

V celotnem opazovanem obdobju je imela velika večina delovno aktivnega prebivalstva delo s polnim delovnim časom, a odstotek teh se vse od leta 2005 postopoma znižuje. Zaposlitev s polnim delovnim časom je imelo več moških kot žensk; v letu 2010 je imelo zaposlitev s polnim delovnim časom skoraj 85 % žensk in 91 % moških. Nasprotno pa se povečuje delež delovno aktivnih, ki delajo z delovnim časom, krajšim od polnega; v letu 2010 jih je bilo skoraj 12 % (med moškimi jih je bilo skoraj 9 %, med ženskami pa 15 %).

Slovenija pod povprečjem EU-27 po številu zaposlenih z delovnim časom, krajšim od polnega

V državah članicah EU-27 je v letu 2010 delalo z delovnim časom, krajšim od polnega, v povprečju 19 % delovno aktivnega prebivalstva (med moškimi je bilo takih 8 % in med ženskami 31 %).

Grafikon 27: Povprečno tedensko število ur delovno aktivnega prebivalstva, Slovenija

Vir: SURS (ADS)

Povprečno število delovnih ur, ki jih običajno opravijo delovno aktivni v enem tednu, se je v opazovanem obdobju zmanjševalo, in v letu 2010 je znašalo 39,4 ure. Delovni teden je bil za moške povprečno nekoliko daljši kot za ženske. Več kot 50 ur na teden je v letu 2005

DELOVNI ČAS

delalo skoraj 14 % delovno aktivnih; do leta 2010 se je odstotek takih zniževal in v letu 2010 jih je bilo še nekaj več kot 10 %.

Večina zaposlenih lahko usklajuje zasebno in poklicno življenje

Za usklajevanje zasebnega in poklicnega življenja je pomembno, kako si zaposlena oseba predstavlja prožnost svojega delovnega časa zaradi družinskih obveznosti. V letu 2010⁶ bi zaradi družinskih obveznosti na delo lahko prišlo uro pozneje ali pa bi delo zapustilo uro prej 59 % zaposlenih oseb. Samo izjemoma bi jih lahko to storilo 25 %; 17 % zaposlenih pa tega ne bi moglo storiti.

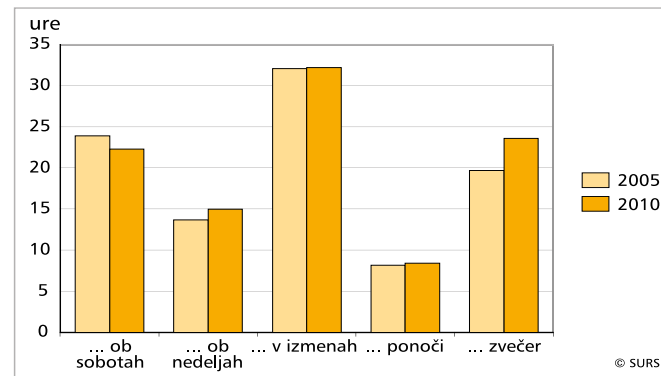
Večina zaposlenih ima natančno določen delovni čas

Več kot dve tretjini zaposlenih oseb sta imeli natančno določen čas prihoda na delo in čas odhoda z dela. Več kot četrtna zaposlenih oseb je imela gibljiv delovni čas (to pomeni, da so na delo lahko prihajale ali delovno mesto zapuščale v določenem časovnem intervalu), le nekaj manj kot desetina zaposlenih oseb je delovni čas lahko prilagodila svojim potrebam.

Zaposlenim pomeni plačilo več kot prosti čas

Če bi zaposleni lahko izbirali med krajšim delavnikom in enako plačo na eni strani ter enako dolgim delavnikom in višjo plačo na drugi strani, bi se jih po podatkih iz leta 2004⁷ 69 % odločilo za višjo plačo ob enako dolgem delavniku. Drugače povedano: zaposleni imajo raje plačilo kot prosti čas. Prosti čas višje vrednotijo predvsem mlajši (16–29 let) in predvsem bolj izobraženi zaposleni (z vsaj končano višješolsko izobrazbo).

Grafikon 28: Delovno aktivni, ki delajo... , Slovenija

Vir: Eurostat

V opazovanem obdobju je običajno delalo ob sobotah v povprečju 23 % delovno aktivnih, ob nedeljah 14 %, v izmenah 32 %, ponoči 8 %, zvečer pa 21 %. Glede na leto 2005 se je v letu 2010 zmanjšal le odstotek delovno aktivnih, ki so delali ob sobotah, povečal pa se je najbolj odstotek tistih, ki so delali zvečer, nekoliko pa tudi odstotek oseb, ki so delale ob nedeljah.

V EU-27 dela ob sobotah v povprečju več oseb kot v Sloveniji

V letu 2010 je v državah članicah EU-27 v povprečju le ob sobotah delalo več zaposlenih (26 %) kot v Sloveniji, vsi drugi odstotki so bili nižji (v izmenah je delalo v povprečju 18 %, zvečer 20 %, ponoči 8 % in ob nedeljah 13 % zaposlenih).

⁶ Anketa o delovni sili, drugo četrtletje 2010

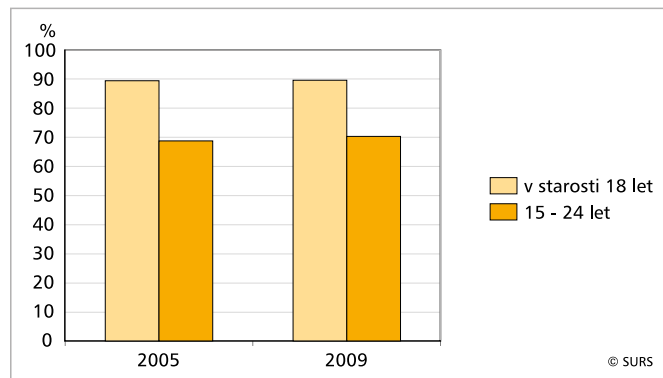
⁷ Anketa o fleksibilnosti trga dela

4 VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Vseživljenjsko učenje⁸ je proces, ki zajema vse oblike učenja, formalno in neformalno izobraževanje, naključno ali priložnostno učenje. Poteka v različnih učnih okoljih, od rojstva prek zgodnjega otroštva in odraslosti do konca življenja, s ciljem, da posameznik izboljša svoje znanje in spretnosti. Izobrazba je pomemben dejavnik posameznikove blaginje in njegove uspešnosti. Večinoma velja, da je njegova blaginja večja, čim višja je njegova izobrazba, saj je večja verjetnost, da bo posameznik dobil delo. Poleg tega raziskave⁹ kažejo, da bolj izobraženi posamezniki živijo dlje in imajo manj zdravstvenih težav. Zato je pomembnost izobraževanja poudarjena tudi v Strategiji EU 2020, ki je cilje v povezavi s tem področjem opredelila v razsežnosti pametna rast.

4.1 IZOBRAŽEVANJE

Grafikon 29: Vključenost oseb v izobraževanje, Slovenija

Vir: Eurostat

Med osebami v starosti 18 let se jih je v letu 2009 izobraževalo skoraj 90 %, med osebami v starosti 15–24 let pa je bilo v izobraževanje vključenih 70 % oseb.

Slovenija nad povprečjem EU-27 po vključenosti v izobraževanje

V povprečju držav članic EU-27 se je v letu 2009 v starosti 18 let izobraževalo 78 % oseb. Najvišji odstotek teh oseb so imeli na Islandiji (97 %) in na Švedskem (95 %), najnižji pa na Cipru (40 %) in v Združenem kraljestvu (52 %). V starosti 15–24 let pa se je v letu 2009 v državah članicah EU-27 v povprečju izobraževalo 60 % oseb, največ na Poljskem (72 %), najmanj pa v Luksemburgu (43 %).

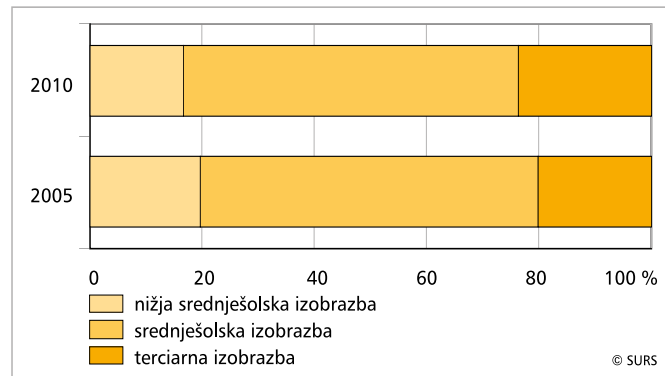
Slovenija nad povprečjem EU-27 po pričakovanem trajanju izobraževanja

Skupno pričakovano trajanje izobraževanja v letu 2009 je bilo 18,5 leta, v povprečju držav članic pa 17,2 leta. Skupno pričakovano trajanje izobraževanja je bilo najdaljše na Finskem (20,4 leta) in v Belgiji in na Švedskem (19,6 leta), najkrajše pa v Luksemburgu (14,0 leta) in na Malti (15,2 leta).

⁸ MŠŠ, Strategija vseživljenjskega učenja v Sloveniji, 2007

⁹ IVZ, Neenakosti v zdravju, 2011

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

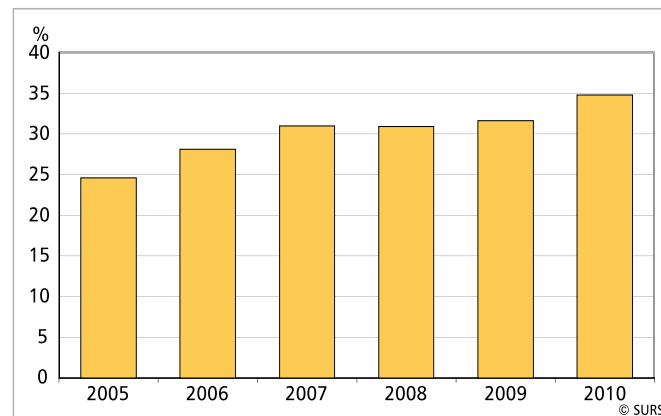
Grafikon 30: Osebe v starosti 25–64 let po doseženi stopnji šolske izobrazbe, Slovenija

Vir: Eurostat

V opazovanem obdobju 2005–2010 se struktura ni bistveno spremenila. Največ oseb v starosti 25–64 let je imelo srednješolsko izobrazbo (skoraj 60 %). Naraščal pa je odstotek oseb s terciarno izobrazbo. V letu 2010 je imelo to stopnjo izobrazbe skoraj 24 % oseb, izobrazbo, nižjo od srednješolske, pa je imelo skoraj 17 % oseb.

Slovenija nad povprečjem EU-27 po odstotku oseb z najmanj srednješolsko izobrazbo

V vseh državah razen na Portugalskem in na Malti je imela v letu 2010 vsaj polovica oseb v starosti 25–64 najmanj srednješolsko izobrazbo, v EU-27 pa je imelo najmanj srednješolsko izobrazbo v povprečju malo manj kot 73 % oseb, v Sloveniji pa 83 %. Največ oseb s terciarno izobrazbo so tedaj imeli na Irskem (37,3 %) in na Finskem (38,1 %), najmanj pa v Romuniji in na Malti (v vsaki 13,8 %). Slovenija se je s skoraj 24 % terciarno izobraženih uvrstila na 11. mesto, med Bolgarijo in Grčijo.

4.2 TERCIARNA IZOBRAZBA**Grafikon 31: Osebe v starosti 30–34 let s terciarno izobrazbo, Slovenija**

Vir: Eurostat

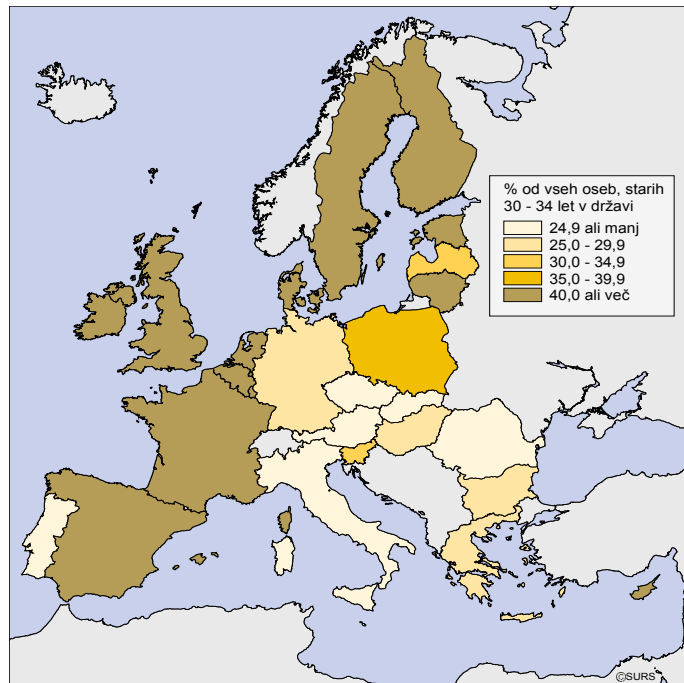
Za spremljanje uresničevanja strategije Evropa 2020 v razsežnosti pametna rast sta s področja izobraževanja kot krovna cilja opredeljena:

- vsaj 40 % oseb med 30. in 34. letom z visokošolsko izobrazbo, in tak cilj velja tudi za Slovenijo;
- odstotek mladih, ki se odločajo za zgodnjo opustitev šolanja, mora biti nižji od 10 %. V Sloveniji je ciljna vrednost 5 %.

Delež mladih v starosti 30–34 let s terciarno izobrazbo se je v Sloveniji v opazovanem obdobju zvišal, in sicer s 25 % (v letu 2005) na skoraj 35 % (v letu 2010). Če se bo trend nadaljeval, lahko pričakujemo izpolnitev tega cilja.

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Karta 3: Osebe v starosti 30–34 let s terciarno izobrazbo, EU-27, 2010

V 13 državah EU-27 že presegli 40 % mladih s terciarno izobrazbo

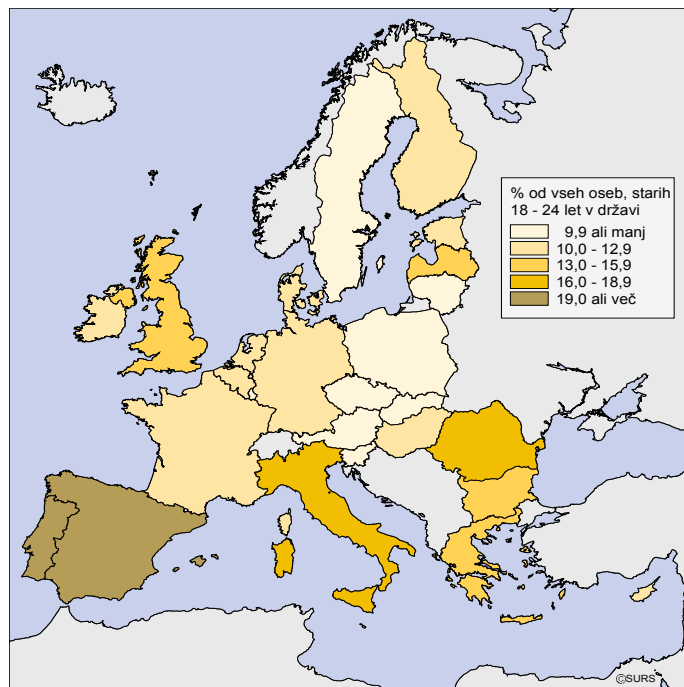
V letu 2010 je imelo v državah članicah EU-27 med osebami v starosti 30–34 let terciarno izobrazbo v povprečju nekaj manj kot 34 % teh oseb. V 13 državah članicah EU-27 pa so že presegli 40 %. Slovenija se je s 34,8 % oseb uvrstila na 13. mesto, za Latvijo (32,3 %) in pred Poljsko (35,3 %). Najmanj mladih s terciarno izobrazbo je bilo v Romuniji (18,1 %) in na Malti (18,6 %), največ pa na Irskem (49,9 %) in na Danskem (47 %).

Vir: Eurostat (Strategija Evropa 2020) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_41&plugin=1)

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

4.3 OPUSTITEV ŠOLANJA

Karta 4: Mladi v starosti 18–24 let, ki zgodaj opustijo šolanje, EU-27, 2010

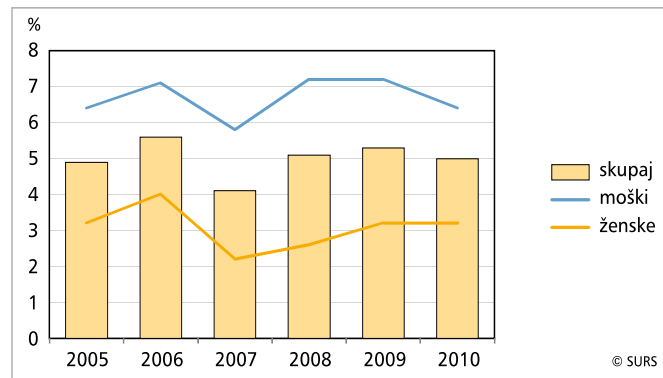
Odstotek mladih, ki opustijo šolanje, v Sloveniji nižji kot v EU-27

Slovenija je leta 2010 sodila na 3. mesto med državami z zelo nizkim odstotkom mladih, ki imajo dokončano samo osnovno šolo ali celo te ne in ki niso vključeni v nobeno izobraževanje.

V EU-27 se je delež mladih, ki zgodaj opustijo šolanje, v navedenem obdobju zniževal in v letu 2010 je znašal v povprečju 14,1 %. Najnižji delež sta zabeležili Slovaška (4,7 %) in Češka republika (4,9 %), najvišjega pa Malta (36,9 %) in Portugalska (28,7 %).

Vir: Eurostat (Strategija Evropa 2020) (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_40&plugin=1)

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Grafikon 32: Mladi v starosti 18–24 let, ki zgodaj opustijo šolanje, Slovenija

Vir: SURS

V obdobju 2005–2010 se je delež mladih v starosti od 18 do 24 let, ki so zgodaj opustili šolanje, gibal med 4,9 % (v letu 2005) in 5,0 % (v letu 2010). Med moškimi je bil ta delež v večini let vsaj dvakrat višji kot pri ženskah.

4.4 ZNANJE TUJIH JEZIKOV

Znanje tujih jezikov nudi možnosti za posameznikov osebni razvoj tako v poslovnem kot tudi v zasebnem življenju. Odkar se je Slovenija pridružila Evropski uniji, je postalo znanje tujih jezikov še pomembnejše. Eden izmed ciljev, ki si jih je postavila Evropska komisija¹⁰, je tudi ta, da naj bi vsak državljan Evropske unije poleg svojega maternega jezika govoril še vsaj dva tuja.

Tabela 8: Znanje tujih jezikov v starosti od 25 do 64 let, Slovenija, 2007

Obvladanje jezikov	Osebe (%)	Obvladanje jezikov	Osebe (%)
angleški	60,3	italijanski	16,3
nemški	46,1	francoski	4,3
srbski	34,6	ruski	2,9
hrvaški	30,4	španski	1,7

Vir: Eurostat

Najpogosteje govorjena tuja jezika sta bila v letu 2007 pri nas angleščina in nemščina. Delež oseb z znanjem angleškega jezika je s starostjo oseb naglo padal. Največ oseb z znanjem angleščine je bilo v starostni skupini od 25 do 34 let, 76 %, v starostni skupini od 35 do 49 let jih je bilo blizu 50 %, po 50. letu starosti pa je bilo takih le še manj kot 28 % oseb.

Pri znanju nemškega jezika so bile razlike manjše. Največji delež tistih, ki so govorili nemški jezik, je bil v starostni skupini 50 do 64 let (31 % oseb), najmanjši pa v starostni skupini 35 do 49 let (26 % oseb).

Najmanj en tuji jezik govori 92 % odraslih v Sloveniji

Kar 92 % odraslih je tedaj govorilo najmanj en tuji jezik, od tega 21 % en tuji jezik, 37 % dva tuja jezika, 34 % pa tri tuje jezike ali več; glede na te podatke se je Slovenija v letu 2007 uvrstila po znanju tujih jezikov med jezikovno razvitejše evropske države.

Največ odraslih je govorilo tuje jezike v Litvi (98 %) in na Švedskem (95 %), najmanj pa na Madžarskem (25 %) in v Romuniji (30 %).

Učenje tujih jezikov v osnovnošolskem izobraževanju

V Sloveniji so se učenci v okviru osnovnošolskega izobraževanja v letu 2010 učili v povprečju 1,4 tujega jezika, kar Slovenijo uvršča v sredino

¹⁰ Bela knjiga "Teaching and Learning: towards the learning society"

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

med državami članicami EU-27. Vsaj dva tuja jezika se je v osnovni šoli učilo 43 % učencev.

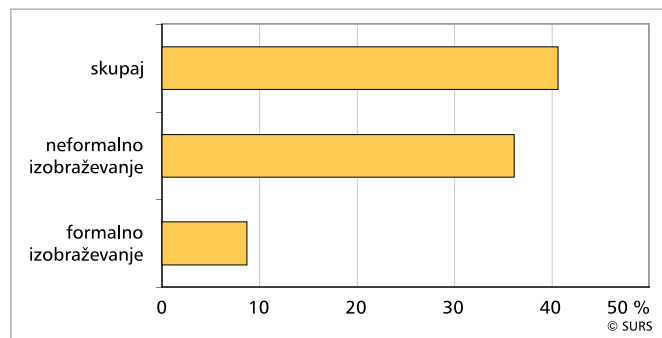
Največ tujih jezikov so se v povprečju učili v Luksemburgu (2,5) in na Finskem (2,2), najmanj pa v Združenem kraljestvu, na Madžarskem in Irskem (1 tuji jezik).

Učenje tujih jezikov v srednješolskem izobraževanju

V okviru srednješolskega splošnega izobraževanja so se v letu 2010 v Sloveniji učili v povprečju 2 tuja jezika. Največ tujih jezikov so se v povprečju učili v Luksemburgu (3,0) in na Finskem (2,7), najmanj pa v Združenem kraljestvu in na Portugalskem.

4.5 IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Grafikon 33: Osebe v starosti 25–64 let, ki se izobražujejo, Slovenija, 2007

Vir: SURS

V katero koli obliko izobraževanja je bilo vključenih skoraj 41 % odraslih. V izobraževanje za pridobitev izobrazbe (formalno izobraževanje) je bilo vključenih skoraj 9 % odraslih v starosti 25–64 let. Najštevilnejši udeleženci so bili stari od 25 do 34 let; prevladovale so ženske. V neformalno izobraževanje pa je bilo vključenih 36 % odraslih. Najštevilnejši so bili udeleženci v starosti od 35 do 49 let.

Slovenija po vključenosti odraslih v izobraževanje nad povprečjem EU-27

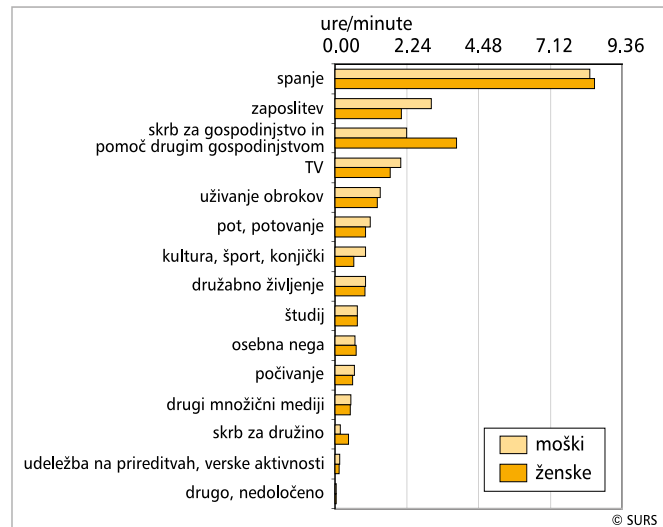
V državah članicah EU-27 je bilo v katero koli obliko izobraževanja v povprečju vključenih skoraj 35 % odraslih. Najnižji odstotek vključenih v katerokoli obliko izobraževanja so imeli v Romuniji (7,4 %) in na Madžarskem (9 %), najvišjega pa na Švedskem (73,4 %) in na Finskem (55 %).

Več podatkov o izobraževanju bo na voljo v posebni brošuri.

5 PORABA ČASA

Eden izmed dejavnikov kakovosti življenja posameznika, pa je tudi prosti čas, saj lahko njegovo smiselno preživljanje omili marsikatero fizične in psihične težave. Zato ni vseeno, kako ga preživljamo. To je čas, ki ni zapolnjen z zaposlitvenimi, izobraževalnimi in drugimi vsakodnevnimi obveznostmi. Prosti čas pomeni razbremenitev in možnost svobodne izbire med različnimi dejavnostmi, kot so počitek, razvedrilo, različne oblike druženja ali neformalnega izobraževanja.

Grafikon 34: Poraba časa oseb, starih 10 let ali več, po spolu, Slovenija, april 2000–marec 2001

Vir: SURS

Zadnje raziskovanje o porabi časa je bilo izvedeno v letih 2000–2001. Rezultati so pokazali, da so tedaj za spanje, osebno higieno in prehranjevanje porabili v povprečju moški in ženske približno enako časa. Povprečno so bili moški dalje časa na delovnem mestu, medtem ko so ženske veliko več časa porabile za gospodinjstva dela. Moški so namenili več časa kot ženske tudi kulturi, športu, konjičkom ter gledanju televizije. Zelo izenačena pa je bila poraba časa med spoloma za družabno življenje, enako velja tudi za čas, ki so ga osebe namenile drugim množičnim medijem.

Po novejših podatkih (2010) imajo moški več prostega časa kot ženske

V običajnem tednu so osebe v 2010 za prosti čas porabile povprečno 24 ur. Moški so jih porabili nekoliko več (27 ur), medtem ko se ženske porabile 21 ur na teden. Največ prostega časa so imele osebe, starejše od 66 let, in sicer 35 ur na teden; mladi v starosti od 16 do 25 let so porabili za prosti čas povprečno 28 ur na teden, najmanj prostega časa so imele osebe, stare od 36 do 45 let, in sicer 18 ur.

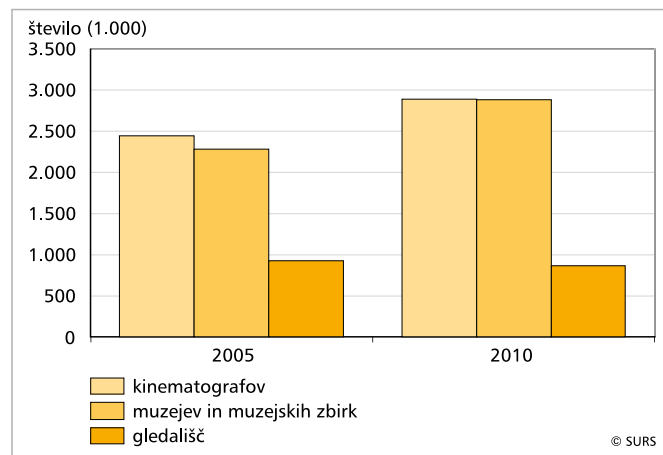
Za gospodinjstva dela, varstvo otrok in podobno so osebe porabile povprečno 17 ur na teden. Moški so za ta dela porabili povprečno precej manj časa (11 ur) kot ženske (24 ur na teden). Za pot na delo in z dela so zaposleni v običajnem tednu porabili povprečno 4 ure.

6 DRUŽABNO ŽIVLJENJE

Med pomembne oblike preživljanja prostega časa sodijo tudi različne oblike druženja in razvedrila: obiskovanje kulturnih prireditev in splošnih knjižnic, različne oblike druženja s sorodniki, prijatelji, pa tudi prostovoljna pomoč pomoči potrebnim.

6.1 OBISKI USTANOV IN PRIREDITEV

Grafikon 35: Obisk kinematografov, gledališč, muzejev in muzejskih zbirk, Slovenija

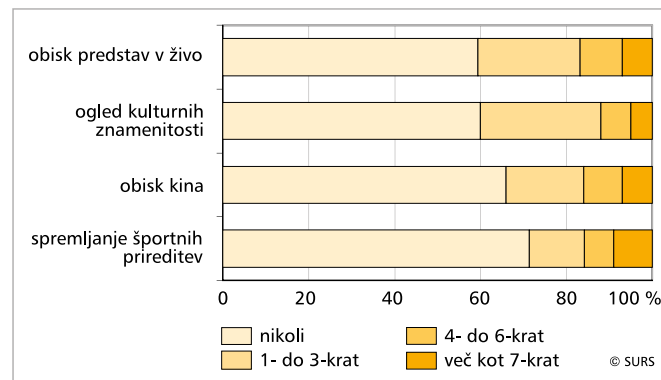

Vir: SURS

Število obiskovalcev kinematografskih predstav od leta 2007 narašča. V letu 2010 si je predstave ogledalo že skoraj 2,9 milijona obiskovalcev. V povprečju si je vsak prebivalec Slovenije torej ogledal

1,4 kinopredstave, pa tudi 1,4 razstave. Nekoliko manj pa so bile obiskane gledališke predstave, in sicer si je v povprečju predstavo ogledalo 40 % prebivalcev Slovenije.

Grafikon 36: Obisk kulturnih dogodkov in športnih prireditev, Slovenija, 2006

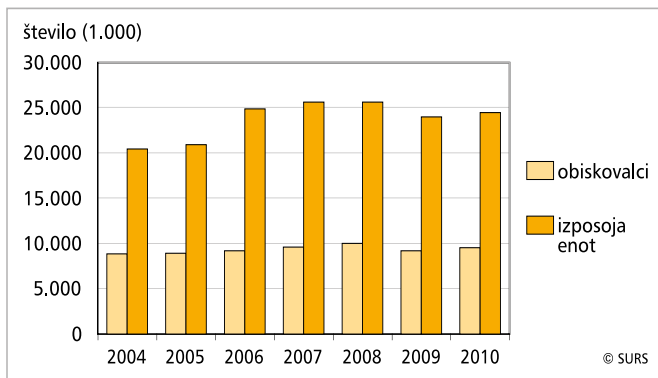
Vir: SURS (SILC)

Vsaj eno kulturno znamenitost ali eno kulturno prireditev v živo je obiskalo 40 % oseb. Nekaj manj jih je vsaj enkrat obiskalo kinematografe (34 %) ali športne prireditve (28 %). Najpogosteje so bile obiskane športne prireditve, saj jih je 9 % vprašanih obiskalo več

DRUŽABNO ŽIVLJENJE

kot 7-krat v zadnjih 12 mesecih. Tem so po pogostosti obiskovanja sledili obiskovalci kinematografov (7 %) in z enakim deležem tudi obiskovalci predstav v živo, kot so gledališke igre, koncerti, balet in podobno; najmanj pogosto pa so si obiskovalci ogledali kulturne znamenitosti.

Grafikon 37: Obisk in izposoja gradiva v splošnih knjižnicah, Slovenija

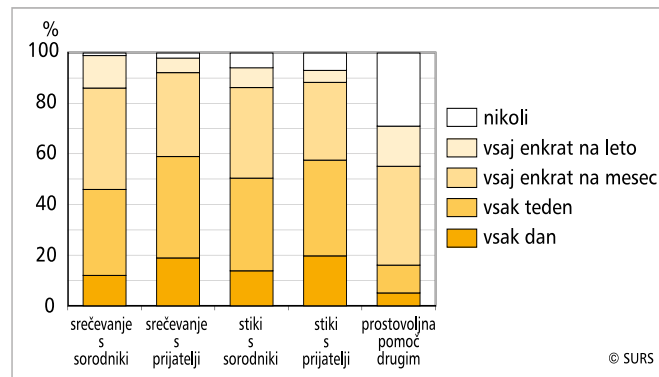
Vir: NUK

Število obiskovalcev v splošnih knjižnicah se je postopoma povečevalo vse do 2008, v 2009 pa je nekoliko upadlo.

V letu 2010 so splošne knjižnice zabeležile več kot 9,5 milijona obiskovalcev, kar posplošeno pomeni, da je vsak prebivalec Slovenije splošno knjižnico obiskal nekaj več kot 4-krat. Obiskovalci so si izposodili skoraj 24,5 milijona enot gradiva oz. v povprečju več kot 2,6 enote gradiva na obiskovalca.

6.2 STIKI

Grafikon 38: Stiki s sorodniki, prijatelji in sosedi ter prostovoljna pomoč drugim, Slovenija, 2006

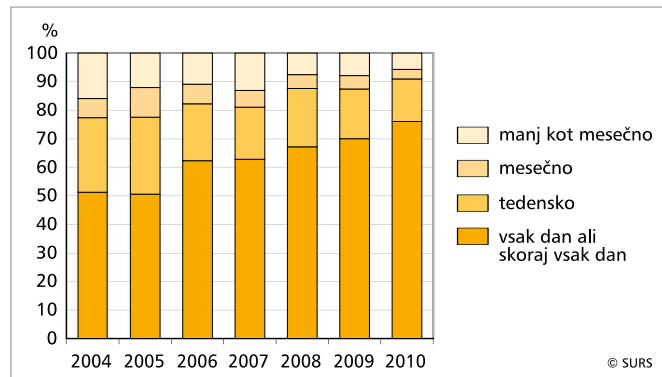

Vir: SURS (SILC)

Povezanosti s sorodniki (ki ne živijo v istem gospodinjstvu), s sosedi in prijatelji je dobra. V letu 2006 se je vsaj tedensko s prijatelji srečevalo 59 % oseb, s sorodniki pa 46 %. Najpogostejši so bili dnevni stiki s prijatelji (20 % oseb), nekoliko manj pa s sorodniki (14 %).

Velika večina oseb (96 %) je tedaj lahko, kadar so potrebovale pomoč, računala na sorodnike, prijatelje, znance in druge. Kar 71 % oseb je prostovoljno pomagalo drugim. Vsaj enkrat mesečno je prostovoljno pomagala osebam zunaj svojega gospodinjstva več kot polovica oseb (55 %).

DRUŽABNO ŽIVLJENJE

Grafikon 39: Pogostost uporabe interneta med uporabniki interneta v starosti 10–74 let, Slovenija

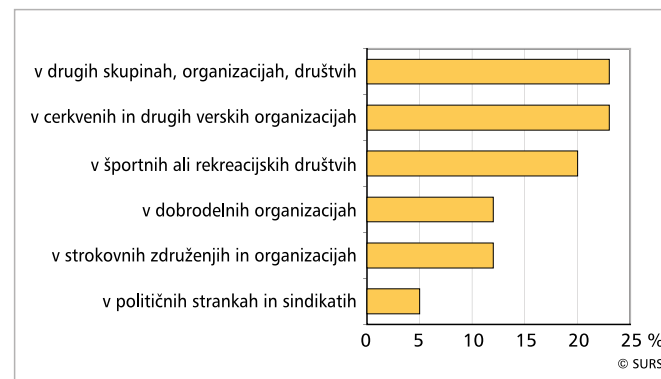
Vir: SURS

Med dejavniki, ki so vplivali na porabo časa, je bil (in je še) tudi internet. Vse več uporabnikov interneta namreč uporablja internet vsak dan.

V letu 2004 je internet skoraj vsak dan uporabljal vsak drugi uporabnik, v letu 2010 je bilo takih že več kot tri četrtine. Po podatkih¹¹ je v letu 2009 starost povprečnega spletnega uporabnika znašala 33 let, v letu 2011 pa je narasla na 36 let. K temu je prispevala tudi vse večja razširjenost uporabe spleta med posamezniki v starosti 55 ali več let.

¹¹ Podatki po raziskavi MOSS

6.3 ČLANSTVO V ORGANIZACIJAH

Grafikon 40: Osebe, ki sodelujejo v različnih organizacijah, Slovenija, 2006

Vir: SURS (SILC)

Najpogostejše je bilo sodelovanje v cerkvenih in drugih verskih organizacijah ter v drugih skupinah, organizacijah in društvih. V športnih ali rekreativnih društvih je sodelovalo 20 % oseb, po 12 % oseb pa je sodelovalo v dobrodelnih organizacijah in v strokovnih združenjih in v organizacijah.

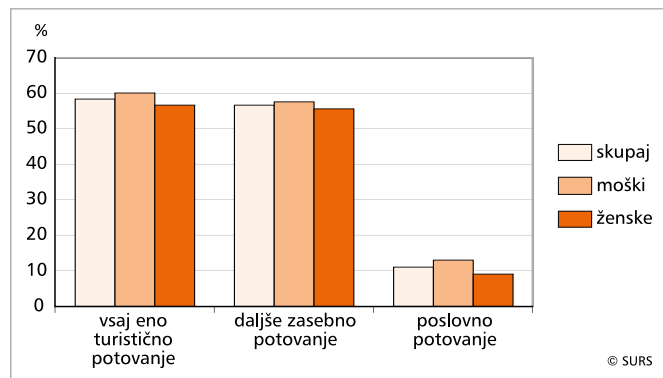
V EU-27 najpogostejše sodelovanje v športnih in rekreacijskih društvih

V EU-27 je v povprečju največ oseb sodelovalo v športnih in rekreacijskih društvih (20 % oseb) in v cerkvenih in drugih verskih organizacijah (20 % oseb). Sledilo je sodelovanje v drugih skupinah, organizacijah in društvih (8 % oseb), v dobrodelnih organizacijah (7 % oseb). Najmanjše pa je bilo v strokovnih združenjih in političnih strankah, sindikatih (po 4 % oseb).

7 TURIZEM

Razne oblike potovanj. Potovanja nudijo posamezniku možnost za pobeg iz vsakodnevnega življenja, za spoznavanje nečesa novega ali za počitek, rekreacijo, druženje.

Grafikon 41: Udeležba oseb na turističnih potovanjih, Slovenija, 2010

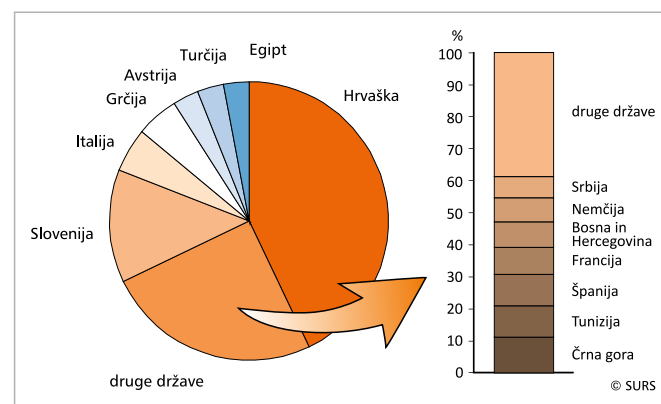

Leta 2010 se je udeležilo vsaj enega turističnega potovanja nekaj več kot 1 milijon (ali 58 %) prebivalcev Slovenije, starih 15 let ali več, bodisi le poslovnega ali le daljšega zasebnega potovanja (vsaj 4 zaporedne prenočitve) ali pa obeh.

Med zasebnimi potovanji so prevladovala krajša v tujino

V 2010 so v Sloveniji prevladovala krajša potovanja (z 1–3 prenočitvami) z avtomobilom v tujino. Slovenski turist je za eno zasebno potovanje, ki je v povprečju zajemalo 4,4 prenočitve, porabil okoli 208 EUR.

Grafikon 42: Potovanja domačih turistov in njihove prenočitve po državah, kamor so potovali, Slovenija, 2010

Slovenske potovalne agencije so v letu 2010 organizirale potovanja z najmanj eno prenočitvijo za skoraj 822.000 domačih turistov. Od teh jih je skoraj 108.000 prenočevalo v Sloveniji, več kot 714.000 pa v tujini.

Tisti, ko so potovali v tujino, so najpogosteje potovali na Hrvaško (49 % potovanj), v Grčijo in Italijo (po 6 % potovanj) ter v Avstrijo, Turčijo, Egipt in Črno goro (po nekaj več kot 3 %). Druge destinacije so predstavljale posamično manj kot 3 % potovanj v tujino.

8 VARNOST, OBČUTEK VARNOSTI

Občutek varnosti je naslednji ključni dejavnik posameznikove blaginje. V tem delu je poudarjena predvsem varnost v cestnem prometu, osebna varnost in varnost pri uporabi interneta.

8.1 CESTNOPROMETNA VARNOST

Tabela 9: Izbrani kazalniki transporta, Slovenija

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Osebnih avtomobilov (na 1000 prebivalcev ¹⁾)	479	488	501	514	517	518
Povprečna starost osebnih avtomobilov (leta)	7,5	7,6	7,7	7,8	8,0	8,2
Udeleženci v cestnoprometnih nesrečah (na 1000 prebivalcev)	31	31	29	22	19	20
Udeleženci v prometnih nesrečah pod vplivom alkohola (% od vseh udeležencev)	1,6	1,8	1,9	1,9	2,0	1,6
Umrli v cestnoprometnih nesrečah (število na 100.000 prebivalcev)	13	13	14	11	8	7

1) Brez specialnih osebnih avtomobilov.

Vir: SURS

Na dan 31. 12. 2010 je bilo v Sloveniji 1.061.646 registriranih osebnih avtomobilov (518 avtomobilov na 1.000 prebivalcev) ali drugače: vsak drugi prebivalec Slovenije je imel avtomobil.

Starost osebnih avtomobilov se zvišuje

V povprečju so bili osebni avtomobili, registrirani v 2010, stari 8,2 leta. Več kot četrtina jih je bilo starih najmanj 12 let, 19 % osebnih avtomobilov je bilo starih od 9 do 11 let, prav tako 19 % pa od 6 do 8 let in od 3 do 5 let. Najmanj, 16 %, pa je bilo osebnih avtomobilov, ki so bili stari manj kot 3 leta.

Število udeležencev v cestnoprometnih nesrečah se iz leta v leto zmanjšuje. Odstotek udeležencev, do katerih je prišlo pod vplivom alkohola, pa se je povečeval do 2009, v 2010 pa je opazno upadel.

Število smrtnih žrtev zaradi cestnoprometnih nesreč se od leta 2007 zmanjšuje. V letu 2007 je zaradi teh nesreč umrlo 293 oseb, v letu 2010 pa 138 oseb.

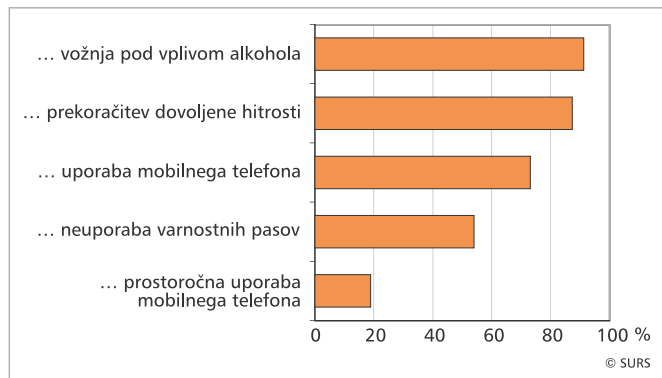
Grafikon 43: Kako pogosto vozimo avtomobil?, Slovenija, junij 2010

Vir: Evropska komisija. Eurobarometer.

V Sloveniji je avtomobil vozilo večino dni v letu 2010 kar 60 % oseb, od enkrat do trikrat na teden ga je vozilo 18 % oseb, enkrat do trikrat na mesec pa 3 % oseb. Avtomobila ni vozila skoraj vsaka peta oseba.

VARNOST, OBČUTEK VARNOSTI

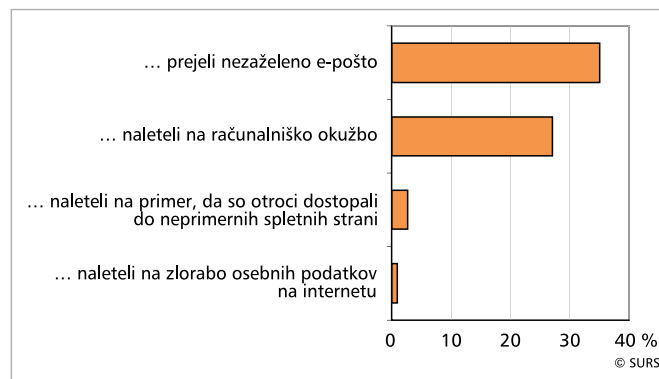
Grafikon 44: Osebe kot večje varnostne probleme v cestnem prometu zaznavajo ..., Slovenija, junij 2010

Vir: Evropska komisija. Eurobarometer.

Junija 2010 se je večina anketiranih oseb zavedala dejavnikov tveganja pri varnosti v cestnem prometu. Največji nevarnosti sta po mnenju vprašanih predstavljali vožnja pod vplivom alkohola in prekoračitev dovoljene hitrosti. Prostoročna uporaba mobilnega telefona se je zdel večji varnostni problem le majhnemu odstotku vprašanih.

Ukrepi za večjo varnost v cestnem prometu

Po mnenju 36 % vprašanih v letu 2010 bi država morala za večjo varnost v cestnem prometu nemudoma izboljšati cestno infrastrukturo, po mnenju 20 % bi morala ozaveščati udeležence v prometu o pomenu varnosti, 14 % oseb pa je menilo, da bi morala država izboljšati izvajanje cestnoprometnih predpisov.

8.2 VARNOST PRI UPORABI INTERNETA**Grafikon 45: Uporabniki so v zadnjih 12 mesecih ..., Slovenija, 2010**

Vir: SURS

Po podatkih za leto 2010 je nezaželeno elektronsko pošto v zadnjih 12 mesecih prejelo 35 % oseb, 27 % oseb je naletelo na okužbo z računalniškim virusom ali na druge računalniške okužbe, ki so jim povzročile izgubo podatkov.

Za varno delo z računalnikom poskrbi večina uporabnikov

Za varovanje zasebnega računalnika in podatkov je 63 % oseb uporabljalo katerega izmed varnostnih programov ali orodij. Protivirusni program je uporabljalo 58 % oseb, strojni ali programski zid 53 % oseb, filtriranje nezaželene elektronske pošte 39 % oseb, programe za filtriranje spletnih strani 15 % oseb, programe za starševski nadzor pa 4 % oseb.

9 KRIMINALITETA

V statističnem smislu je kriminalitetna oškodovanost redek pojav. Čim hujša je oblika, tem redkeje se pojavlja, a to ne pomeni, da pojav lahko zanemarimo. Pomembno je, da o njem govorimo in tako posredno ozaveščamo žrtve in tudi storilce.

Tabela 10: Kazalniki kriminalitete, Slovenija

	2005	2006	2007	2008
Kazniva dejanja, ki jih zabeleži policija (v 1.000)	84	90	88	82
Policisti (na 100.000 prebivalcev)	395	392	396	384
Zaporniki (na 100.000 prebivalcev)	57	56	66	65

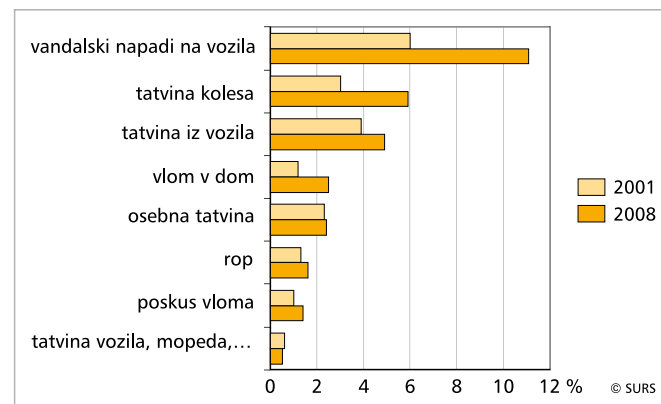
Vir: Eurostat

V Sloveniji je bilo v opazovanem obdobju v povprečju nekaj manj kot 7.900 policistov. Policija je v tem obdobju zabeležila letno v povprečju 86.000 kaznivih dejanj.

Oškodovanci najbolj zadovoljni z delom policije pri tatvinah iz vozil

V Ljubljani so bili med žrtvami, ki so dogodek prijavile policiji, z delom policije najbolj zadovoljni tisti, ki so doživeli tatvino iz vozil; zadovoljni z delom policije, a v manjši meri, so bili tudi tisti, ki so prijavili tatvine vozil, motorjev, skuterjev in vandalskih napadov na vozila. Najbolj nezadovoljni pa so bili z delom policije tisti, ki so doživeli tatvino koles, in tisti, ki so bili oropani.

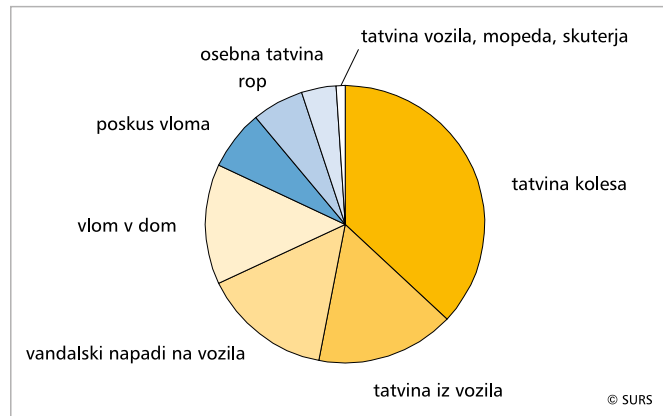
Grafikon 46: Vsaj enkrat oškodovane osebe ali njihova gospodinjstva po vrsti kriminalnih dogodkov, Ljubljana

Vir: SURS (Anketa o žrtvah kriminala)

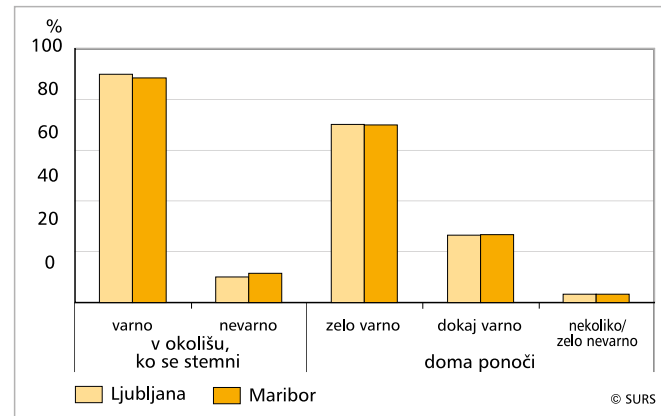
Odstotek oškodovanih oseb se je v Ljubljani od leta 2001 do leta 2008 povečal pri skoraj vseh vrstah kriminalnih dogodkov. Najbolj se je povečal odstotek oseb, ki so bile žrtev vandalskega napada na vozilo in tatvine koles.

KRIMINALITETA

Grafikon 47: Struktura dogodkov po kaznivih dejanjih, Ljubljana, 2008

Vir: SURS (Anketa o žrtvah kriminala)

V letu 2008 je bilo med vsemi kriminalnimi dogodki v Ljubljani največ vandalskih napadov na vozila (37 %). Sledile so tatvine koles; te so predstavljale 16 % dogodkov, medtem ko je bilo tatvin iz vozil za 15 %. Okrog 14 % vseh kriminalnih dogodkov so predstavljali vlomi v domove in vikende. Najmanjši delež med vsemi kriminalnimi dogodki so predstavljale tatvine vozil (avtomobilov, motorjev, skuterjev, mopedov), in sicer jih je bilo okrog 1 % med vsemi dogodki. Poskusi vloma so predstavljali 4 % vseh kriminalnih dogodkov, ropi 6 %, osebne tatvine pa 7 %.

Grafikon 48: Občutek varnosti prebivalcev v mraku in ponoči, Slovenija, 2008

Vir: SURS (Anketa o žrtvah kriminala)

Ljubljana in Maribor se glede občutka varnosti njihovih prebivalcev nista razlikovali: ko se je stemnilo, se je v Ljubljani v svojem okolišu počutilo varne 90 % prebivalcev, v Mariboru pa 89 % prebivalcev.

Občutek varnosti ponoči doma je bil v obeh opazovanih mestih manjši: prebivalcev, ki so se doma ponoči počutili »zelo varne«, je bilo v Ljubljani in Mariboru po okrog 70 %; takih, ki so se doma ponoči počutili manj varne ali ki se niso počutili varne, pa je bilo med prebivalci obeh omenjenih mest po nekaj več kot 3 %.

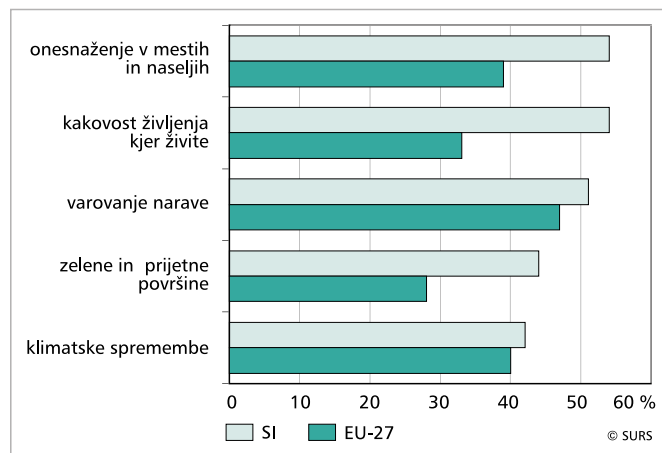
Nadalje je osebe v Ljubljani in tudi v Mariboru najbolj skrbelo, da bi neznanci fizično napadli koga iz njihove družine ali osebo, ki jim je blizu. Precej zaskrbljeni so bili še zaradi tatvin in napadov na vozila, vlomov in fizičnih napadov neznancev.

10 OKOLJE

Posamezniki s svojimi vsakodnevnimi odločitvami o tem, katere proizvode in storitve bodo kupili, kako jih bodo uporabili, kje in kako bodo živeli in delali, kako bodo izkoristili prosti čas, kako bodo potovali ipd., vplivajo na okolje. Okolje je tako tudi eden od ključnih dejavnikov kakovosti življenja.

10.1 NAŠE OKOLJE

Grafikon 49: Na kaj pomislite, ko ljudje govorijo o »okolju«?, Slovenija in EU-27, april–maj 2011

Vir: Evropska komisija. Eurobarometer.

Več kot polovica oseb je v aprilu 2011 ob besedi »okolje« pomislila na kakovost življenja v kraju, kjer živijo, na onesnaževanje v mestih in naseljih ter na varovanje narave.

Pomembnost varovanja okolja

Varovanje okolja je bilo v Sloveniji pomembno za 98 % oseb in 73 % oseb je v ta namen bilo pripravljenih kupovati okolju prijazne proizvode, čeprav so ti bili nekoliko dražji. Na splošno se ljudje dobro seznanjeni z okoljevarstvenimi temami, med drugim je 55 % vprašanih menilo, da so okolju prijazni proizvodi imeli oznake, ki so omogočale prepoznavo okolju prijaznega proizvoda.

Prebivalci EU-27 so na prvo mesto ob misli na besedo okolje postavili varovanje narave, sledile so klimatske spremembe in onesnaževanje v mestih in naseljih. Med prebivalci EU-27 je varovanje okolja pomembno za 95 % oseb in 72 % jih je v ta namen bilo pripravljenih kupovati okolju prijazne proizvode.

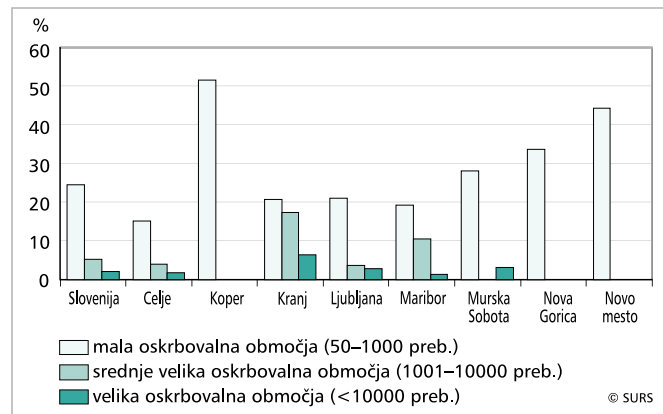
Zaskrbljenost glede okolja

Glavni okoljski dejavniki, zaradi katerih so bili ljudje zaskrbljeni, so bili onesnaženost voda (52 % oseb), porast količine odpadkov (44 %), onesnaženje zraka (39 %), uporaba pesticidov, umetnih gnojil (38 %), vpliv kemikalij v izdelkih za vsakdanjo uporabo na naše zdravje (37 %), katastrofe, ki jih je zakrivil človek, npr. naftni izlivi, industrijske nesreče, (34 %), naravne nesreče (32 %), klimatske spremembe (31 %), uporaba genetsko spremenjenih organizmov v kmetijstvu (30 %).

OKOLJE

10.2 ONESNAŽENOST VODA

Grafikon 50: Delež neskladnih vzorcev zaradi fekalne onesnaženosti (prisotnosti E.coli), po velikostnih razredih oskrbovalnih območij, po območjih ZZV, Slovenija, 2007

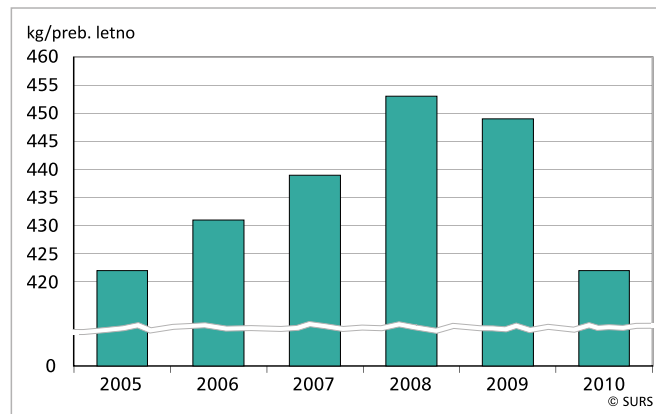

Vir: ARSO

Glavni okoljski dejavniki, zaradi katerega so bili ljudje zaskrbljeni, je bila onesnaženost voda. Kakovost pitne vode se v Sloveniji v obdobju 2004–2007 na splošno ni bistveno izboljšala, tako z vidika mikrobiološke kot kemijske onesnaženosti. Zmanjšanje fekalne onesnaženosti se je nekoliko izboljšalo le za srednja in velika oskrbovalna območja. Predvsem na velikih oskrbovalnih območjih se je nekoliko zmanjševal tudi delež kemijsko neskladnih vzorcev. Zaradi mikrobiološke, zlasti fekalne onesnaženosti, ostajajo še vedno problematična mala oskrbovalna območja, zlasti najmanjša, ki oskrbujejo 50–500 ljudi.

10.3 KOMUNALNI ODPADKI

Grafikon 51: Komunalni odpadki, Slovenija

Vir: SURS

Naslednji dejavnik, zaradi katerega so bili ljudje zaskrbljeni, je bil naraščajoča količina odpadkov. V Sloveniji je v obdobju 2005–2010 v povprečju nastalo nekaj manj kot 436 kg komunalnih odpadkov na prebivalca na leto. Količina nastalih odpadkov po letu 2008 pada.

V EU-27 je nastalo 520 kg odpadkov na prebivalca

V EU-27 je v obdobju 2002–2008 nastalo približno 520 kg na prebivalca na leto. Od leta 2009 količina komunalnih odpadkov pada.

OKOLJE

10.4 ONESNAŽENOST ZRAKA

Tabela 11: Povprečne letne koncentracije PM₁₀¹⁾, Slovenija

	$\mu\text{g}/\text{m}^3$					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Ljubljana Bežigrad	37	33	32	30	29	30
Celje	43	35	32	30	31	32
Koper	...	31	29	25	23	25
Nova Gorica	34	32	33	31	28	29
Trbovlje	55	40	37	38	33	34
Maribor center	43	43	40	34	30	33
Zagorje	52	46	41	44	36	36
Murska Sobota - Rakičan	37	34	30	30	29	30
Iskrba	16	16	15	16	16	19

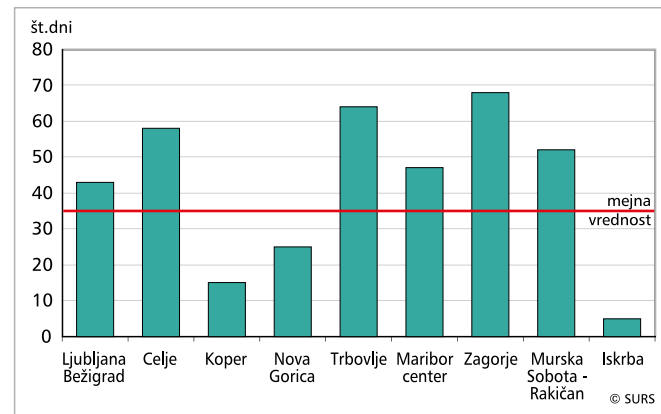
... ni podatka

1) Letna mejna vrednost je $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Vir: ARSO

Veliko ljudi med dejavniki, povezanimi z okoljem, skrbi tudi onesnaženost zraka. Kakovost zraka se je v zadnjih 5 letih izboljševala. Tako v letu 2009 kot v letu 2010 na nobeni od merilnih postaj ni presegla letne mejne vrednosti $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Več podatkov s tega področja je na voljo v posebni brošuri Okolje, energtika in transport

Grafikon 52: Število dni s preseženo dnevno mejno koncentracijo PM₁₀¹⁾, Slovenija, 2010

1) Dnevna mejna koncentracija PM₁₀ ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$) je lahko presežena največ 35-krat v koledarskem letu.

Vir: ARSO

Kljub temu obstajajo merilna mesta, na katerih je preseženo dovoljeno število dni (35) z dnevno mejno koncentracijo PM₁₀ ($50 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Rezultati meritev kažejo, da k onesnaženju z delci največ prispevajo vremenske razmere in individualna kurišča (v času kurilne sezone), deloma pa tudi promet, industrija in ponovni dvig in lebdenje trdnih delcev v ozračju.

DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV

Bruto domači proizvod (BDP) je enak dodani vrednosti v osnovnih cenah, povečani za davke na proizvode in zmanjšani za subvencije na proizvode. Bruto domači proizvod je tako enak vsoti dodane vrednosti v osnovnih cenah vseh domačih (rezidenčnih) proizvodnih enot in neto davkov na proizvode (davki na proizvode, zmanjšani za subvencije na proizvode). Bruto domači proizvod po izdatkovni metodi je enak skupni domači potrošnji in saldu menjave blaga in storitev s tujino. Domačo potrošnjo sestavljajo izdatki rezidenčnih gospodinjstev za potrošnjo (nacionalni koncept), izdatki NPISG in države za končno potrošnjo ter bruto investicije. Bruto domači proizvod po dohodkovni metodi je enak vsoti sredstev za zaposlene, neto davkov na proizvodnjo (davki na proizvodnjo minus subvencije na proizvodnjo) in bruto poslovnega presežka in raznovrstnega dohodka.

Razpoložljiva sredstva zajemajo vsa denarna sredstva, ki so bila gospodinjstvu na voljo: dohodek iz zaposlitve in samozaposlitve, pokojnine, socialni in družinski prejemki ter drugi prejemki.

Razmerje kvintilnih razredov (80/20) je razmerje med vsoto ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v najvišjem in najnižem kvintilnem razredu. Osebe so razvrščene v pet kvintilov glede na razpoložljivi neto dohodek na ekvivalentnega člana gospodinjstva. V prvem kvintilu je 20% oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem kvintilu pa 20% oseb iz gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom.

Relativna vrzel tveganja revščine je razlika med pragom tveganja revščine in mediano ekvivalentnega dohodka oseb pod pragom tveganja revščine, izražena kot odstotek od praga tveganja revščine

Ginijev količnik je mera za koncentracijo dohodka. Njegova vrednost je med 0 in 1, če ga prikazujemo v odstotkih, pa med 0 in 100 %.

Stopnja tveganja revščine je izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z razpoložljivim ekvivalentnim neto dohodkom pod pragom tveganja revščine.

Stopnja tveganja revščine v določeni časovni točki (2005) je odstotek oseb, katerih razpoložljivi ekvivalentni neto dohodek v letu izvedbe raziskovanja je bil nižji od praga tveganja revščine iz baznega leta 2005, s tem da je prag iz leta 2005 z indeksom cen življenjskih potrebščin preračunan na leto izvedbe raziskovanja.

Stopnja dolgotrajnega tveganja revščine je odstotek oseb, katerih razpoložljivi ekvivalentni neto dohodek je bil pod pragom tveganja revščine v opazovanem letu in hkrati še v dveh od treh preteklih let.

Stopnja materialne prikrajšanosti je definirana kot odstotek materialno prikrajšanih oseb. Materialno prikrajšane so osebe, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 3 ali 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti, in sicer take, ki je izključno posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva, ne pa lastne izbire oz. navad. Pri izračunu je upoštevanih naslednjih devet elementov:

- 1) zamuda pri plačilu hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, obrokov za kredit ali drugih odplačil posojil;
- 2) zmožnost gospodinjstva, da si vsi člani lahko privoščijo enotedenske letne počitnice;
- 3) zmožnost gospodinjstva, da si privošči mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan;
- 4) zmožnost gospodinjstva, da iz lastnih sredstev poravna nepričakovane izdatke v višini mesečnega praga tveganja revščine iz prejšnjega leta;

DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV

- 5) gospodinjstvo si ne more privoščiti fiksnega ali mobilnega telefona;
- 6) gospodinjstvo si ne more privoščiti barvnega televizorja;
- 7) gospodinjstvo si ne more privoščiti pralnega stroja;
- 8) gospodinjstvo si ne more privoščiti osebnega avtomobila in
- 9) zmožnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje.

Nizka delovna intenzivnost gospodinjstva pomeni, da zaposleni člani gospodinjstva delajo manj kot 20 % delovnega časa.

Porabljena sredstva obsegajo izdatke za življenjske potrebščine (potrošni izdatki), izdatke, ki niso del potrošnih izdatkov (za nakup, prenove, velika dela v stanovanju oz. hiši in drugi izdatki). Med druge izdatke so razvrščeni davki in samoprispevki, varčevanje, denarni prenosi in darila, življenjsko zavarovanje, prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, denarne kazni za prekrške in nadomestila škode. Izdatki za življenjske potrebščine so klasificirani po COICOP-HBS (Classification of Individual Consumption by Purpose - Klasifikacija osebne porabe po namenu)

Stopnja stanovanjske prikrajšanosti je odstotek oseb, ki so prikrajšane za vsaj enega od naslednjih elementov:

- 1) slabo stanje stanovanja (odstotek oseb, ki imajo v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi);
- 2) kad ali prha v stanovanju (odstotek oseb, ki v stanovanju nimajo kadi ali prhe);
- 3) stranišče na izplakovanje za lastno uporabo (odstotek oseb, ki nimajo stranišča na izplakovanje za lastno uporabo);
- 4) pretemno stanovanje (odstotek oseb, ki menijo, da je njihovo stanovanje pretemno oz. ne dobi dovolj dnevne svetlobe)

Stopnja prenaseljenosti stanovanja je delež oseb, ki živijo v stanovanjih s premajhnim številom sob glede na število članov gospodinjstva. Pogoji, da je stanovanje prenaseljeno, je, da nima vsaj ene sobe na gospodinjstvo in hkrati še ene sobe za vsak par, ene sobe za vsako polnoletno samsko osebo, ene sobe za dva otroke istega spola, stara od 12 do 17 let, ene sobe za vsakega otroka različnega spola, starega od 12 do 17 let, in ene sobe za 2 otroke, mlajša od 12 let, pri čemer se kuhinja ne šteje za sobo.

Resna stanovanjska prikrajšanost je delež oseb, ki so živele v prenaseljenih stanovanjih in bile hkrati prikrajšane za vsaj enega od elementov stanovanjske prikrajšanosti.

Stopnja obremenjenosti s stanovanjskimi stroški pomeni % oseb, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih stanovanjski stroški predstavljajo več kot 40% celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva

Za dolgotrajno bolezen ali dolgotrajno zdravstveno težavo se šteje taka bolezen ali težava, ki traja ali se pričakuje, da bo trajala 6 mesecev ali več (Anketa o zdravju in zdravstvenem varstvu 2007).

Zgodnja opustitev šolanja mladih od 18–24 let prikazuje delež prebivalstva, starega 18 do 24 let, ki je končal le osnovno šolo ali niti te, in ki ni vključen v nadaljnje izobraževanje ali usposabljanje.

Socialna zaščita obsega po metodologiji ESSPROS vsa posredovanja javnih in zasebnih institucij, ki gospodinjstvom ali posameznikom olajšajo breme določenih tveganj ali potreb brez sočasne zagotovitve enakovrednega nadomestila ali povračila in niso rezultat individualnih aranžmajev. V posamezna področja socialne zaščite so vključeni naslednji socialni prejemki:

DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV

- bolezen in zdravstveno varstvo – prejemki, povezani s telesno ali z duševno obolelostjo, in zdravstveno varstvo, ki pomeni ohranjanje, ozdravljenje ali izboljšanje zdravja varovanih oseb, ne glede na izvor zdravstvenih težav (predvsem nadomestila za primer zadržanosti z dela zaradi bolezni, zdravstveno varstvo in zdravila);
- invalidnost – prejemki, povezani z nezmožnostjo sodelovanja v ekonomskih in socialnih aktivnostih telesno ali duševno prizadetih oseb (predvsem invalidske pokojnine osebam pod določeno starostjo in blago ter storitve invalidnim osebam);
- starost – prejemki, povezani s starostjo (predvsem starostne pokojnine, invalidske in družinske pokojnine osebam nad določeno starostjo, ter blago in storitve, povezane s starostjo);
- smrt hranitelja družine – prejemki, povezani s smrtjo družinskega člana (predvsem družinske pokojnine osebam pod določeno starostjo);
- družina in otroci – prejemki, povezani z nosečnostjo, rojstvom otroka, s posvojitvijo, z vzgojo otrok in vzdrževanjem drugih družinskih članov (predvsem nadomestila plač med porodniškim dopustom in otroški dodatki);
- brezposelnost – prejemki, povezani z brezposelnostjo (predvsem nadomestila za primer brezposelnosti in poklicno izobraževanje);
- nastanitev – prejemki, povezani s stroški nastanitve;
- druge oblike socialne izključenosti – prejemki, namenjeni revnim in drugim skupinam socialno izključenih oseb, če jih ne moremo uvrstiti v nobeno drugo področje.

Pričakovano trajanje življenja je povprečno število let je povprečno število let življenja, ki jih še lahko pričakuje oseba, stara natančno x let, če bo umrljivost po starosti v času življenja te osebe enaka vrednostim umrljivosti v tablicah umrljivosti za opazovano leto.

Leta zdravega življenja je kazalnik (imenovan tudi pričakovano življenje brez invalidnosti), s katerim merimo število let, za katera se pričakuje, da jih bo oseba določene starosti preživel brez invalidnosti. Uporablja se za razlikovanje med leti življenja brez omejitev pri izvajanju aktivnosti in leti z vsaj eno omejitvijo. Poudarek ni le na dolžini življenja kot pri kazalniku, ki meri pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, ampak tudi na kakovosti življenja.

Komunalni odpadki so odpadki iz gospodinjstva ali njim po naravi ali sestavi podobni odpadki iz proizvodnje, trgovine, storitvene ali druge dejavnosti.

STATISTIČNO ZNAMENJE, OKRAJŠAVE, MERSKE ENOTE

... ni podatka

ADS	Anketa o delovni sili
APG	Anketa o porabi v gospodinjstvih
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BDP	Bruto domači proizvod
E.coli	Escherichia coli
EQLS	European Quality of Life Survey
EU	Evropska unija
EUROSTAT	Statistični urad Evropske skupnosti
HDI	Indeks človekovega razvoja
IVZ	Inštitut za varovanje zdravja
MOSS	medijska raziskava o merjenju obiskanosti spletnih strani pod okriljem Slovenske oglaševalske zbornice
MŠŠ	Ministrstvo za šolstvo in šport
NUK	Narodna in univerzitetna knjižnica
OECD	Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj
SILC	Raziskovanje o dohodkih in življenjskih pogojih
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UNDP	Program Združenih narodov za razvoj
ZZV	Zavod za zdravstveno varstvo
EUR	evro
mrd	milijarda
mio.	milijon
PM ₁₀	delci PM ₁₀
μg/m ³	mikrogram/kubični meter

VIRI IN LITERATURA

- ~ The Commission on the Measurement of Economic Performance and Social Progress. Pridobljeno 20. 10. 2011 s spletne strani <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>
- ~ Komisija Evropskih skupnosti. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu. BDP in več. Merjenje napredka v svetu, ki se spreminja. Bruselj, 20. 8. 2009. Pridobljeno 20. 10. 2011 s spletne strani <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0433:FIN:SL:PDF>
- ~ European Commission, Europe 2020. Pridobljeno 20. 10. 2011 s spletne strani http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm
- ~ OECD, Indeks boljšega življenja. Pridobljeno 20. 10. 2011 s spletne strani: <http://oecdbetterlifeindex.org/>
- ~ UNDP, Indeks človekovega razvoja. Pridobljeno 12. 1. 2012 s spletne strani: <http://hdr.undp.org>
- ~ MŠŠ, Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji, 2007. Pridobljeno 20. 10. 2011 s spletne strani http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/razvoj_solstva/IU2010/Strategija_VZU.pdf
- ~ Bela knjiga "Teaching and Learning: Towards the Learning Society."
- ~ Standard Eurobarometer 75.2 (Spring 2011). European Commission.
- ~ Standard Eurobarometer 74.1 (Autumn 2010). European Commission.
- ~ Special Eurobarometer 355. Eurobarometer Special Surveys. Wave EB74.1 (2010). European Commission.
- ~ Flash Eurobarometer reports No 301 (2010). European Commission.

DODATNA LITERATURA

- ~ Statistični letopis. (2010). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/publikacije/pub_letopis_prva.asp

SI:

- ~ Aktivno prebivalstvo (po anketi o delovni sili), Slovenija, 2010 – končni podatki (28. 9. 2011). Statistične informacije. Trg dela, št. 19/7. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Anketa o fleksibilnosti trga dela, Slovenija, JUNIJ 2004. (15. 9. 2005). Statistične informacije. Trg dela, št. 246/23. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Izobraževanje odraslih (po Anketi o izobraževanju odraslih), Slovenija, 2007. (9. 2. 2010). Statistične informacije. Izobraževanje št. 3/1. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

DODATNA LITERATURA

- ~ Izobraževanje v Sloveniji, 2007–2008. (20. 11. 2009). Statistične informacije. Izobraževanje št. 36/3. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Turistična potovanja domačega prebivalstva, Slovenija, 2010–končni podatki. (7. 6. 2011). Statistične informacije. Turizem, št. 9/1. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Anketa o porabi časa, Slovenija, april 2000–marec 2001. (20. 6. 2002). Statistične informacije. Življenjska raven, št. 155/3. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

SI-STAT:

- ~ Population and social conditions. Statistical database. Luxembourg: European Commission, EUROSTAT. Pridobljeno 14. 6. 2011 s spletne strani: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
- ~ Demografsko in socialno področje. Prebivalstvo. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 16. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp
- ~ Demografsko in socialno področje. Življenjska raven. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 10. 11. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp
- ~ Demografsko in socialno področje. Kultura. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 7. 7. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp
- ~ Ekonomsko področje. Nacionalni računi. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 16. 8. 2011 s spletne strani: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>
- ~ Ekonomsko področje. Turizem. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 6. 6. 2011 s spletne strani: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>
- ~ Ekonomsko področje. Transport. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 16. 6. 2011 s spletne strani: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Database/Ekonomsko/Ekonomsko.asp>
- ~ Okolje in naravni viri. Okolje. SI-STAT podatkovni portal. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 17. 8. 2011 s spletne strani: <http://pxweb.stat.si/pxweb/dialog/statfile2.asp>

Prve objave:

- ~ Anketa o porabi v gospodinjstvih, Slovenija, 2009. (22. 7. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 14. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2477
- ~ Cestnoprometne nesreče, Slovenija, 2010 - končni podatki. (20. 9. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 21. 9. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4148
- ~ Registrirana cestna motorna vozila in prikolice, Slovenija, 2010 – končni podatki (1. 6. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3940

DODATNA LITERATURA

- ~ Svetovni dan telekomunikacij in informacijske družbe 2011. (16. 5. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3908
- ~ Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije v gospodinjstvih in pri posameznikih, Slovenija, 2010 - končni podatki (5. 10. 2010). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3462
- ~ Anketa o življenjskih pogojih, Slovenija, 2010 - začasni podatki. (16. 9. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 10. 11. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4178
- ~ Kazalniki dohodka in revščine, Slovenija 2010 - začasni podatki. (16. 9. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 10. 11. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4177
- ~ Gospodinjstva in družine, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki. (31. 3. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4029
- ~ Projekcije prebivalstva za Slovenijo, 2010–2060 - končni podatki. (17. 6. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3989
- ~ Svetovni dan preprečevanja samomora 2011. (8. 9. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 16. 9. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4162
- ~ Prebivalstvo, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki. (29. 4. 2011) Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3876
- ~ Usklajevanje družinskega in poklicnega življenja, Slovenija, 2. četrtletje 2010 - končni podatki. (31. 3. 2011). Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3821
- ~ Pilotna anketa o žrtvah kriminala, 2009. (23. 4. 2010) Prva objava. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 24. 8. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3035
- ~ 86% mesečnih uporabnikov interneta splet uporablja vsak dan. (2011). MOSS. Pridobljeno 29. 7. 2011 s spletne strani: http://www.ris.org/db/27/12127/Raziskave/86_mesecnih_uporabnikov_interneta_splet_uporablja_vsak_dan/

Drugo:

- ~ Kazalci okolja v Sloveniji – Kakovost pitne vode, 2009 Ljubljana Agencija Republike Sloveniji za okolje. Pridobljeno 21. 9. 2011 s spletne strani: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=151
- ~ Kazalci okolja v Sloveniji – Onesnaženost zraka z delci PM10, 2009 Ljubljana Agencija Republike Sloveniji za okolje. Pridobljeno 21. 9. 2011 s spletne strani: http://kazalci.arso.gov.si/?data=indicator&ind_id=388
- ~ Murn, A. (2010). Merjenje ekonomske blaginje prebivalstva. 20. Statistični dnevi, Radenci 8.–10. 11. 2010. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: <http://www.stat.si/StatisticiDnevi/Docs/Radenci%202010/Murn-Merjenje%20ekonomske%20blaginje-prispevek.pdf>

DODATNA LITERATURA

- ~ Lautar, K., in Poljak J. (2010). Cilji EU za leto 2020 in merjenje razvoja – Slovenski pristop. 20. Statistični dnevi, Radenci 8.–10. 11. 2010. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/StatisticiDnevi/Docs/Radenci%202010/Lautar_Poljak_EU2020-prispevek.pdf
- ~ Intihar, S. (2010). Merjenje blaginje prebivalcev na oddelku za statistiko življenjske ravni. 20. Statistični dnevi, Radenci 8.–10. 11. 2010. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/StatisticiDnevi/Docs/Radenci%202010/INTIHAR_Radenci%202010-prispevek.pdf
- ~ Žnidaršič, E. (2010). Evropa 2020 - oblikovanje kazalnikov za Spremljanje EU cilja na področju revščine in socialne izključenosti. 20. Statistični dnevi, Radenci 8.–10. 11. 2010. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: <http://www.stat.si/StatisticiDnevi/Docs/Radenci%202010/Znidarsic-prispevek.pdf>
- ~ Jacovič, A. (2010). Merjenje razvoja sistema socialne zaščite v Sloveniji. 20. Statistični dnevi, Radenci 8.–10. 11. 2010. Pridobljeno 10. 5. 2011 s spletne strani: http://www.stat.si/StatisticiDnevi/Docs/Radenci%202010/JACOVIČ_prispevek.pdf
- ~ Zdravje in zdravstveno varstvo v Sloveniji. (2009). Zbirka Brošure. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Demografska podoba Slovenije. (2010). Zbirka Brošure. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- ~ Bras, K. (2010). Dolgotrajno brezposelne osebe na ZRSZ. Ljubljana: ZRSZ. Pridobljeno 29. 7. 2011 s spletne strani: http://www.ess.gov.si/files/2251/Analiza_DBO.pdf
- ~ Buzeti, T. (2011). Neenakosti v zdravju v Slovenji. Ljubljana: Inštitut za varovanje zdravja
- ~ Eurofound, European Quality of Life Survey, 2007, pridobljeno s spletne strani: <http://www.eurofound.europa.eu/areas/qualityoflife/eqls/index.htm>